

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

TÜRKİYE PROFESYONEL FUTBOL LİGLERİNDE OYNAYAN
FUTBOLCULARIN FUTBOL PROGRAMLARINDAN ETKİLENME
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Burak APAYDIN

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Eyyup YILDIRIM

ONAYSAYFASI

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tez Yüksek Lisans Tezi standartlarına uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Cengiz ARSLAN

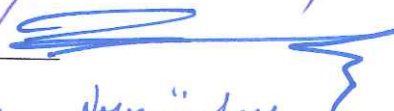
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr.Eyyup YILDIRIM

Danışman

Yüksek Lisans Sınavı Jüri Üyeleri

Doç.Dr. Eniş Gazar
Yrd.Doç.Dr. Fatih M. UĞURLU
Yrd.Doç.Dr. Eyyup YILDIRIM

.....
.....

ETİK BEYAN

Kendime ait çalışmalar ile bu tez çalışmasını gerçekleştirdiğimi, çalışmaların planlanmasından, bulgularının elde edilmesine ve yazım aşamasına kadar tüm aşamalarında etiğe aykırı davranışım olmadığını, bu tezdeki tüm bilgileri ve verileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması içinde yer alan ancak bu tez çalışmasının bulguları arasında yer almayan verilere, bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı *Burak APAYDIN*
Tarih *21.07.2017*
İmza *Burak Apaydin*

Danışman
Aanabilim Dalı
ELAZIĞ

İTHAF

Bu tezi, çalışmamın başından sonuna kadar yanımda olan aileme, biricik kızım Irmak'a ve desteğini hiç esirgemeyen sevgili eşim Deniz APAYDIN'a ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Hazırlamış olduğum Yüksek Lisans tez çalışmasının her aşamasında bilgi,görgü ve önerileri ile tez çalışmamın hazırlık sürecinde desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam **Yrd. Doç.Dr.EyyupYILDIRIM’a**,

Tezin anket çalışmasına katkıda bulunan Profesyonel futbol kulüpleri oyuncularına, yönetici ve antrenörlerine,

Tez çalışmasında yer alan anketlerin İstatistiklerinin yapılması sürecinde destek olan Yrd. Doç. Dr. Nurhat HALİSDEMİR ve Kürşat Nuri BAYDİLLİ’ ye teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz-2017

Burak APAYDIN

İÇİNDEKİLER

	<u>SayfaNo</u>
İTHAF	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
1.ÖZET	1
2.ABSTRACT	3
3.GİRİŞ	5
3.1.Futbolun Tanımı	6
3.2.Futbolun Ortaya Çıkışı	7
3.2.1. Futbol ‘un Dünyadaki Gelişimi	10
3.2.2. Futbol ‘un Türkiye’deki Gelişimi	11
3.3.Televizyonun Tarihi Gelişimi	12
3.3.1.Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı	14
3.4. Futbolun Gelişimine Televizyonun Etkisi	16
3.5.Futbol’un Televizyondan Aktarılması	18
3.6. Türk Televizyonlarında Futbol Programları	21
3.6.1. Futbol Merkezli Haber Programları	24
3.6.2. Yorum-Analiz Programları	25
3.6.3. Magazinsel Futbol Yorum Programları	28
3.6.4. Canlı Maç Yayını, Anlatımı ve Yorum Programları	32
3.6.5. Futbol Bahis-İddaa Programları	34

4. GEREÇ VE YÖNTEM	36
4.1 Araştırmanın Modeli	36
4.2. Evren ve Örneklem	36
4.3. Veri Toplama Aracı	37
4.4. Verilerin Çözümlemesi	37
5. BULGULAR	39
6. TARTIŞMA SONUÇ	58
KAYNAKLAR	67
EKLER	71

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Gruplarına, Eğitim Durumlarına ve Yaşam Yerlerine Göre Dağılımları Tablosu	39
Tablo2. Katılımcıların Medeni Hallerine, Bulundukları Liglere ve Profesyonellik Sürelerine Göre Dağılımları Tablosu.	40
Tablo3. Aylık Gelir Durumlarına, Futbola Başlangıç Yerlerine ve Futbola Başlamalarında Etkin Olan Faktörlerine Göre Dağılımları Tablosu.	41
Tablo4. Ailesinde Kendisinden Başka Futbolcu Olup Olmadığı Durumlarına, Oynadıkları Mevkilerine, Televizyon İzleme Durumlarına ve Televizyonda En Çok İlgi Duyulan Program Türlerine Göre Dağılımları Tablosu.	43
Tablo 5. Futbolcuların eğitim durumları ile futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu	44
Tablo 7. Futbolcuların Yaşadıkları Yerlere göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu	47
Tablo 8. Futbolcuların Oynadıkları Lig Kategorisine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu	49
Tablo 9. Futbolcuların Gelir Durumlarına, Futbola Başlangıç Yerlerine ve Futbola Başlamada Etkin Faktörlerine Göre Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerinin Karşılaştırılması Tablosu	51
Tablo 10. Futbolcuların profesyonellik sürelerine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu	53
Tablo 11. Futbolcuların Ailede Futbol Oynama Durumlarına, Oynadıkları Mevkilere, TV İzleme Sıklıklarına ve TV’de ilgi duydukları programlara Göre Futbol	

Programlarından Etkilenme Düzeylerinin Karşılaştırılması Tablosu 55

Tablo 12.Futbolcuların Medeni Durumlarına göre Futbol Programlarından Etkilenme

Düzeylerinin t testi ile karşılaştırma Tablosu 57

1.ÖZET

Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerinin Belirlenmesi amacı ile yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünü oluşturan “Demografik Bilgiler” araştırmacı tarafından oluşturulmuş, anket formunun ikinci bölümünü oluşturan ve 21 maddeden oluşan ‘Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından Etkilenme Düzeyleri Ölçeği’ çalışması yine araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anketteki bağımlı değişkenleri ölçmek üzere 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Sorulara katılma derecesi; “Hiçbir Zaman, Bazen, Ara Sıra, Sıklıkla, Her Zaman” şeklinde olmuştur. Değer aralıkları, olumludan olumsuz doğru; “Her Zaman”(5), “Sıklıkla”(4), “Ara Sıra”(3), “Bazen”(2), “Hiçbir Zaman” ise (1)şeklinde derecelendirilmiştir.

Ölçeğe verilen cevapların güvenilirliğinin tespit edilebilmesi için Elazığspor ve Elaziz Belediyespor’da ki 48 futbolcuya uygulanmış ve 45 sorudan 34 soru dikkate alınarak cronbach’ alpha testi uygulanmış ve $\alpha=0,918$ olarak tespit edilmiştir.

Araştırma Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı 6 Süper Lig, 8 1. Lig, 8 2. Lig ve 8 3. Lig takımı olmak üzere 30 kulüpte forma giyen 602 profesyonel futbolcuya uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini oluşturan profesyonel Futbol kulüplerinde oynayan futbolculardan oluşmaktadır. Futbol kulüplerine toplam 875 adet anket dağıtılmış, geriye dönen ve hatasız olan 602 adet anket ise değerlendirmeye alınmıştır.

Anketin uygulanması sonucunda elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ankette yer alan demografik bilgiler ve spor kulübü yöneticilerinin, eğitim durumları ve yeterliliklerini belirlemeye ilişkin sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri tablolar halinde sunulmuş ve tablolara ait yorumlamalar verilmiştir. Verilere uygun analiz yöntemi olarak gruplar arası karşılaştırmalar için varyans analizi, gruplar arasındaki farklılığı tespit etmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Ayrıca medeni durumlarına göre Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerini ise bağımsız t testi ile karşılaştırması yapılmıştır.

Sonuç olarak çalışmamıza katılan Profesyonel Futbolculardan genç olarak nitelendirdiğimiz 16-20 yaş grubunun Futbol Programlarından daha çok etkilendiği, Lig seviyesi arttıkça etkilene düzeyinin yükseldiği, ligin kategorisi yükseldikçe medyanın yaptığı eleştirisel programlardan daha çok etkilendikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:Futbol, Profesyonel Futbolcu, Televizyon, Futbol Programları

2.ABSTRACT

Turkish Professional Soccer Leagues Players Determination Of The Level Of Influence From Football Programs

Scanning Model has been used in this study, whose aim is to define the Turkish Professional Soccer Leagues' footballers' level of being influenced by the football programs.

A survey has been used as a data collecting tool. Demographic information, composing the first part of the survey, is created by the researcher and the second part of the survey, making up 21 items, Levels of being Influence of Soccer Professionals by the football program in Turkish Professional Football Leagues has been developed by the researcher, too. Five point likertscale has been used to test the dependent variables. Degree of agreement is 'never' 'occasionally' 'sometimes' 'often' 'always'. The ranges are graded as, from positive to negative, 'always' (5), 'often' (4), 'sometimes'(3), 'occasionally'(2), 'never' (1).

To test the answers' reliability, it has been carried out on 48 footballers playing in Elazığspor and Elaziz Belediyespor. Cronbach's alpha test was carried out by regarding 34 of 48 questions and $\alpha=0,918$ was determined.

The study has been carried out on 602 professional football players, playing in 30 clubs, 6 Super League, 8 1. League, 8 2.League, 8 3. League Teams connected with Turkish Football Federation. The scope of this study is the Professional football players who play in the Professional football teams. 875 surveys has been distributed to football clubs and the correct 602 surveys has been taken into consideration.

The data by the evaluation of the survey has been transferred to the computer

by using SPSS 22.0 program. Demographic information and the frequency and percentages of answers to find out competence and educational background of football clubs' directors has been demonstrated on tables and they have been evaluated. As an proper data process for among groups comparison variance analyse, to determine among groups contrast Post-Hoc tests Tukey test is used.

As a result, participant in our work Professional Footballers described as a young 16-20 age group is affected Football Programs much, as league level increases the affecting level is rising, as league category rises it is seen that the media made critical programmes are affected too much.

Keywords: Football, Professional Footballer, Television, Football Programs.

3.GİRİŞ

Boş vakit değerlendirme seçeneklerinin ilerlemesi ve gelişmesi ile sporun zaman geçirme faaliyeti olmasının yanında, futbolun insanoğlunu yatıştırıcı bir unsur olarak da gelişim kaydettiği ifade edilmiştir (1). 1990'lı yıllarla birlikte futbol yükselen trendi sayesinde toplumsal bir ilgi odağı haline gelmiş ve farklı yatırımların yapılmaya başlandığı önemli bir alana dönüşmüştür. Bu noktada belirleyici ve öne çıkan kavramlar ticarileşme ve profesyonellik olmuştur. TRT ile başlayan futbol yayınları Özel Televizyon kanallarının açılmasına izin veren yeni bir takım yasal düzenlemelerle beraber futbolun gelişmesine büyük katkı ve imkan sunmuştur. Devamında da sporda ve futbolda reklama izin verilmesi beraberinde ticarileşmenin ve ekonomik gelişmenin iyice yerleşmesini sağlamıştır (2).

Sporun toplumsal yararının yanında, profesyonel futbolun bir diğer yönü de iktisadi özelliğidir. Profesyonel futbolcular genelde zamanlarını spora adanmış ve bu adanmışlığın sonucunda ekonomik menfaatler elde etmeyi bekleyen insanlardır. Futbolcular başka bir kulübe transfer gerçekleştirerek hem kendisini hem de kontrat ile bağlı olduğu kulübü için önemli bir olaya imza atarlar. Profesyonel oyuncular aynı zamanda kulüplerinde göstermiş oldukları başarılı performansları ile takımlarına ekonomik girdi sağlayan, kulübün ortaya çıkarmış olduğu ürünün değerlendirilerek pazarlanmasına yardımcı olan bir personel görünümüne de girmiş olur.

Bütün bunlar bize şunu göstermektedir; futbol, sadece zevkle izlenen bir oyun değil aynı zamanda büyük bir sosyo-ekonomik faaliyettir(3). Bu faaliyetin daha ilerlemesi ve güçlenmesi içinde kuşkusuz en önemli rol televizyona düşmektedir. Televizyon yayınları futbolun eğlenceli ve görsel yanının dışında günümüzde futbol

takımlarının da en büyük gelir kaynağı haline gelmiştir. Bu büyük gelir kaynağını doğru ve akılcı kullanan kulüpler de başarılarına başarılar eklemişlerdir.

Futbol'un çok sevilmesinin elbette ki birçok sebebi vardır. Ancak en büyük sebeplerinden bir tanesi futbolun televizyon ekranlarından sıklıkla yayınlanmasıdır. Oldukça fazla izleyeni olan bu temaşa oyununun her anı değerlendirilmekte ve televizyon ekranlarından evlerimize girmektedir. Futbol Merkezli Haber Programları, Analiz Programları, Magazinsel Futbol Yorum Programları, Canlı Maç Yayını ve Anlatımı en sonda Bahis-İddaa programlarıyla futbol hep gündemde tutulmakta ve ekranlardan izleyenlere aktarılmaktadır.

Yapacağımız bu çalışma ile Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından etkilenme düzeylerini belirlemek ve geçmişten günümüze, hem futbolun televizyona hem de televizyonun futbola etkisini ölçmeyi amaçlamaktayız.

3.1.Futbolun Tanımı

Futbol; kendini içerisinde teknik –taktik- kondisyon gibi unsurlar ile zihinsel ve fiziki yönden sağlıklı, huzurlu bir kişinin oluşumunda etkili bir spor çeşidi,yine önemli bir eğitim gerecidir (4).

Bir başka tanımla Futbol; genişçe bir alanda, farklı ve kendine özgü kurallar ve kaideleri olan çok sayıda futbolcunun iştiraki ile oynanan bir oyun türüdür.

Bulduğumuz çağın oyunu olarak gösterilen futbol; oyun alanının büyüklüğü, oyuncu sayısının çokluğu ve üst düzey konsantrasyon ve mücadele gerektiren özellikleriyle spor branşları içerisinde kendine özgü bir yer edinmiştir.

Futbol, insanoğlunun gerçekliklerini tarihsel süreç boyunca anlatmaya uğraşan

ilmi teşebbüslerin çalışma alanıdır. Futbol içerisindeki dedikoduların sona erdiği zamanda, futbolun matematiğini geliştirmeyi hedefleyen bilimsel çalışmalar başlamaktadır. İlmi çalışmaların, sistematik ve bir biriyle örtüşen anlatımı teoridir(4).

3.2.Futbolun Ortaya Çıkışı

Dönem bakımından ne zaman başladığı ve hangi coğrafi bölgede yaygın olduğu hakkında net ve kesin bir bilgi verilememekle beraber, olimpiyatların ne zaman başladığı ile ilgili nasıl çeşitli rivayetler,efsaneler ve mitler varsa top ile oynanan oyunlardan futbol içinde, birçok ulusa atfedilen tarihi belirtiler bulunmaktadır (5).

Modern futbolun nerede ve ne zaman başladığı hakkında çeşitli söylentiler bulunmaktadır. Eski çağlarda Roma'da genelde askerlerin boş zamanlarında oynadıkları Harpatsam'ın şimdiki günümüz futbolunun temelini oluşturduğu ve Romalıların bu oyunu Elenlerin "Episkyres" adlı oyunundan etkilenecek hayatlarına soktukları söylenebilir. Ortaçağ döneminde Roma askerleri ve Fransız vatandaşlarının oynadığı"LeSouie" de futbola çok benzediği söylenmektedir(6).

Kaynak bakımından hemen hemen hepsinde; Adada XII'nci Y.Y. dan bu tarafa futbol oynandığı doğrulanmaktadır. XVII'nci Y.Y.. İngiltere'sinde futbol insanların vaz geçemediği hatta kraliyet mensuplarının bütün halkı futbol oynamaya özendirdikleri gözden kaçmamıştır (7).

Futbol 'un bu denli sevilmesini sağlayan Kral II. Charles olmuştur. İtalya'ya sığınmak zorunda kalan II. Charles ile yanında bulunan asiller, adaya geri geldiklerinde İtalya'da izledikleri "Giuocco del Calcio" sporunu ülke geneline yayabilmek adına büyük gayret ve zaman harcamıştır.

Eski dönem Türk Kùltür toplumlarında bulunan toplu oyunlardan söz eden kaynakların az olmasıyla beraber hem Çin kronikleri, hem de Kaşgarlı Mahmud'un XI. Yüzyıla ait "Divan-ı Lûgat-it Türk" isimli önemli yapıtında Türk toplum hayatı içerisinde yer alan topile oynanan oyunlar hakkında oldukça önemli bulgular yer almaktadır (6).

Çin'de IX. Y.Y.da ayakla oynanan "TsuKüh", farklı zamanlara ait Çin kaynaklarında ProtoTürk kabilelerinin ustalık ile gerçekleştirdikleri ayak oyunlarından biri olarak anlatılmaktadır. "Divan-ı Lûgat-it Türk" de top oyunlarından "Tepük", "Çögen", "Top Yuvarlaşmak" gibi oyunlardan ve bunlarla ilgili terimlerden söz edilmektedir. (8).

Tarih boyunca oldukça önemli gelişmeler kaydeden futbol bugün de güncelliğini her yönü ile korumaktadır. Toplumla birleşmiş yapısı nedeniyle siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal gelişimleri etkilemeyi başaran futbol, ilmi çalışmalarında önemli bir konusudur. Ülkemizde futbol, Türk spor teşkilatlanmasının başlangıcında olduğu gibi birden fazla yapısal değişime de liderlik etmesi anlamında çok değerli bir yere sahiptir.

Futbol, bugün oynanmakta olan biçimine benzeyen şeklini, XVII. Y.Y. İngiltere'de almıştır. Hem halk, hem de asiller içerisinde oldukça fazla ilgi gören futbol, adada hızlıca yayılmakta önemli gelişme göstermektedir. İngiltere'de 1848 yılı sonuna kadar yürürlükte olan farklı oyun kurallarını her yerde aynı futbol oynanabilmesini uygulamak için "Cambridge Kuralları" ismi içerisinde birleşmesi, Cambridge Üniversitesi öğrencilerinin kendi aralarında yaptıkları müsabaka, 1857de"Sheffield Club" ilk resmi futbol kulübü olarak kurulması, çağdaş futbolun

miladi tarihi olarak kabul gören 26 Ekim 1863 tarihinde 11 kulüp yetkilisinin Londra'da bir araya gelerek futbol camiasının ilk federasyonu olan İngiltere Futbol Federasyonu “Football Association”u oluşturmaları gerçekleştirilen en önemli adımlarıdır (9).

Glasgow'dan Danven'e, 1879 yılında parasal ve reddedilemeyecek iş teklifleriyle futbolcuların ikna edilmesi futbolda profesyonelliğin ateşinin yakılması, 1885 yılında futbol 'da profesyonelliğin İngiltere Futbol Federasyonu aracılığıyla resmen kabul edilmesi, İngiliz oyun kurallarıyla oynanan futbol 'un 1889 tarihinden sonra Danimarka ve Hollanda'da açılan federasyonlar kanalıyla Avrupa'ya yayılması, 1893 yılında Amerika kıtasında Arjantin'de ilk federasyonunun açılması futbolun gelişim aşamaları açısından diğer önemli gelişmelerdir(10).

Dünyada futbolu yöneten “ Federation Internationale de Football Association” (F.I.F.A.) 21 Mayıs 1904 tarihinde Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İsveç ve İsviçre'nin bir araya gelmesiyle Fransa'nın başkenti Paris'te kurulmuştur (11).

Kuruluş aşamasında F.I.F.A. da bulunmayan Britanya Futbol Federasyonu 1906 senesinde bu oluşuma katılmıştır (12). Dünya'da Futbolunun patronu olan F.I.F.A. Futbol oyun kuralların yerine getirilmesi, yenilenmesi, milletlerarası müsabakaların ve organizasyonların hazırlanması noktasında karar veren merciidir. FİFA'nın merkezi İsviçre'nin Zürih kentindedir. 2017 yılı itibariyle 208 üyesi bulunan FİFA'nın 6 ayrı konfederasyonu bulunmaktadır(13).

F.I.F.A. üyesi olarak organizasyonlarını devam ettiren bazı Avrupa ülkeleri 1950'li yıllarda Avrupa Futbol Birliğini (U.E.F.A) kurmayı tasarlamışlardır. U.E.F.A'nın kurulması ile ilgili ilk görüşme İsviçre'de, aynı yıl ikincisini

Finlandiya'da, son olarak da üçüncüsü 1953 yılında Fransa'da yapılmıştır. Merkezi İsviçre'de bulunan U.E.F.A.'nın ilk genel kurulu 2 Mart 1955 tarihinde 29 üye ülkenin iştirakiyle Avusturya'da gerçekleşmiştir(11). Günümüzde U.E.F.A'ya üye 54 ülke bulunmaktadır.

3.2.1. Futbol 'un Dünyadaki Gelişimi

Futbolun ne zaman bulunduğu kesin olarak bilinmese de, eski kaynaklarda Çinliler, Romalılar, Mısırlılar, Yunanlılar ve Maya'larda ayakla oynanan bir takım oyunlardan bahsedilmektedir.Futbol'un ilk oyun kuralları, 1863 yılında Londra Futbol Birliği tarafından kayda geçirilmiştir. Futbol oyunu İngiliz askerler, gemiciler ve ticaret yapmak amacı ile Hindistan, Güney Afrika, Avrupa ve Güney Amerika' ya gidenler tarafından götürülmüştür (14).

Uluslararası Futbol Federasyonu Birliği (FIFA) 21 Mayıs 1904 yılında Fransa'nın başkenti Paris'te Fransa, Belçika, Hollanda, İsveç, İsviçre, Danimarka ve İspanya Futbol Federasyonlarının iştiraki ile kurulmuş ve diğer Avrupa ülkelerinin iştirakleri ile de genişlemiştir. İlk Dünya Kupası FIFA tarafından 1930 yılında Uruguay'da gerçekleştirilmiş ve ilk dünya kupasını Uruguay kazanmıştır(15).

19. yüzyılın sonlarında futbol Amerika'ya götürülmüştür. Amerika'da önceleri göçmenler aracılığıyla oynanan bir oyun olmuş, ancak ulusal futbol (soccer) liginin kurulması 1970' li yılları bulmuştur. Futbol ilk kez 1908 yılında olimpiyatlarda yer almıştır. Bu olimpiyatta altın madalyayı İngiltere milli takımı elde etmiştir. İçerisinde bulunduğumuz çağda ise futbol uluslararası arenada izlenme oranı en yüksek olan spor dalıdır.

3.2.2. Futbol ‘un Türkiye’deki Gelişimi

Tarihi araştırmaları ve belgeleri incelediğimizde futbolu dünyaya yayan ve taşıyanların İngilizlerin olduğunu görmekteyiz.

İngilizlerin farklı sebeplerle Dünya’ya yayıldığı zamanlarda, Anadolu’da ve Osmanlı kontrolündeki ülkelerde İngilizler tütün ve pamuk ticareti gerçekleştirmek üzere özellikle limanı olan şehirlere yerleşmişlerdir. Liman şehirlere yerleşen bu aileler, askerler, gemiciler ve ticaret erbabları geldikleri şehirlere sigara ve içki çeşitlerinin yanında futbolu da yanlarında getirmişlerdir(16).

Tarihi araştırmalara ve eldeki verilere bakıldığında ülkemizde ilk futbol müsabakalarının Selanik’te 1875 yılında yapıldığı görülmektedir. O dönemki ülke şartlarında Türk insanına spor yapma ve kulüp kurma izni verilmezken ülkemizdeki yabancı uyruklulara ise bu izin verilmiştir.

İlk çağdaş futbol, İstanbul’da 1890 yılında oynanmaya başlanmıştır. Türkiye’de ilk futbol kulübü 1902 yılında Mr. James La Fontaine ile Mr. Herace Armitage’nin çabaları ile Kadıköy’de İngilizler ve Rumlar tarafından kurulan "CadikeuFuetball Club" dır. Bu kulübü daha sonra Moda Football Club ve Rumların Elpis Club’ı izlemiştir (17).

Futbol oynamak isteyen Türkleryabancı isimleri kullanarak futbol oynamışlardır. Bunların ilki de bir deniz subayı olan Fuat Hüsnü Kayacan’dır. Kayacan "Bobi" takma ismiyle İngiliz takımlarında futbol oynayan ilk Türk futbolcusudur. İleriki zamanlarda Fuat Hüsnü Kayacan ve Reşat Danyal herkesten gizledikleri ve büyük bir mücadele verdikleri çalışmaların sonunda ilk Türk Futbol takımı Black Stacking adıyla ortaya çıkmışlardır. Ancak Black Stacking Football

Club istibdat döneminde gelişimini tamamlayamadan kapatılmıştır(18).

Türkiye'de ilk futbol ligi 1903 yılında Fenerbahçe stadının bulunduğu papazın çayırında İmojen, Moda, Kadıköy ve Elpis kulüplerinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Tamamı Türk oyuncularından Kurulu olan ilk futbol takımı Galatasaray 1905 yılında kurulmuştur. Daha sonra 1907 yılında Fenerbahçe, 1908 yılında Vefa ve 1903 yılında Beşiktaş Jimnastik Kulübü kurulmuştur. Beşiktaş Jimnastik Kulübü futbol branşını 1911 yılında faaliyete geçirmiştir. 1908'de 2. Meşrutiyetin ilan edilmesinden sonra, Türkiye'de futbolun bir Federasyon yapısı içerisinde toparlanması aşamaları başarısız olmuştur. Ülkemizde sporunun ve futbolun ve diğer branşların gelişmesi, ilerlemesi ve örgütsel yapı içerisine girmesi Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir(16).

1922 yılında İstanbul'da toplanan kulüp yetkilileri Türkiye idman Cemiyetleri İttifakını (TİCİ) kurmuşlar ve futbol encümeni ismi altında futbol federasyonunun oluşumunu tamamlayarak, FIFA'ya üye olmak için harekete geçmişlerdir. 21 Mayıs 1923'de Cenevre'de yapılan FIFA toplantısında Türkiye asil üyeliğe kabul edilmiştir. Futbol Federasyonu, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922-1936) Türkiye Spor Kurumu (1936-1938) ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ve takiben Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (1938'den günümüze) bu kuruluşların denetimi ve gözetimi altında bugünlere gelmiştir(19).

Günümüzde Türkiye Futbol Federasyonu özerk bir yapı içerisinde futbol organizasyonlarını devam ettirmektedir.

3.3. Televizyonun Tarihi Gelişimi

İlkel dönemlerden bugüne kadar insanların değişik ihtiyaçlarını gidermede önemli bir rol üstlenen iletişim, elektriğin ve frekans dalgalarının hayata geçirilmesi

ile birlikte teknolojik bir niteliğe taşınmıştır. Kitle iletişim araçlarını incelediğimizde insanların en çok kullandığı iletişim vasıtasının TV olduğu söylenebilir. TV sağladığı iletişimle kilometreleri azaltmış bu yolla da insanoğlunun çok ırak yerlerde meydana gelen olaylardan çok çabuk bir şekilde haberdar olmasına vesile olmuştur. (20)

21. yüzyılın olmazsa olmaz teknolojik aletlerinden birisi olan televizyonun tarihi İskoç bilim insanı John Logie Baird 'in icadı ile başladı. Baird, 21. yüzyılda insanoğlunu uzun bir süre ekran karşısında tutabilen televizyonun babasıydı. Baird Keşif işleriyle uğraşmaya küçük yaşlarda başladı. 12 yaşındayken kendi evine elektrik düzeneği hazırlamış, sonrada yolda yürürken arkadaşlarıyla iletişim kurabileceği ilk telefon santralini geliştirmiştir.

Maddi olanakları kısıtlı olduğu için ilk televizyonunu bir lavabo ve bir çay tenekesiyle yapan Baird, daha sonraki çalışmasında projeksiyon ampulünü bisküvi kutusuyla kaplayarak kolay bir mekanizma oluşturdu ve mekanizmada kullanılmış lenslerle devrelerden tarama diskleri ekledi. Baird 'in keşif ettiği bu mekanizma, tahta çubuklar içerisine nakış iğneleri ve balmumuyla tutturulan bir cihaz olarak TV'nin büyükbabası kabul edilmiştir. Çalışmalarına devam eden Baird, 1925'de hayalini kurduğu "Stok ey Bill" ismini taktığı ilk ilkel televizyonda görüntü transferini de yapmayı başarmıştır.

Baird 'in ilk ilkel TV'yi bulduğu dönemde, BBC gibi dünyaca ünlü yayıncılar radyoya odaklanmıştı. İlk televizyon yayını BBC kanalı vermiştir. BBC'inin TV yayıncılığına geçişı, 1929'da çok az izleyiciye ulaşabildiği ilk deneme yayınıyla başladı. O günlerde sadece iki yayın kuşağında hizmet etmeye başlayan BBC televizyonu, birinci kuşakta haber, ikinci kuşakta ise müzik yayını vermiştir(21).

Günlük yaşıntının olmazsa olmazı haline gelmiş olan televizyon, insanlar arası iletişimden kültürel faaliyetlerin tüketilmesine kadar birçok alanda etki sahibi olmuştur. Teknolojik gelişimle birlikte çoğalan televizyon yayınları, ulaşımındaki araçlardan internet tabanlı mobil cihazlara kadar her yerde seyredilebilir duruma ulaşmıştır(22).

Televizyon, bu bağlamda Althusser'in söylediği gibi Devletin İdeolojik Aygıtlarından (DİA) birisidir. Eleştireysel bakış açılarına göre televizyon gibi kitle iletişim araçları, onu yöneten ve yönlendirenlerin kitleler üzerindeki gücünü ve baskısını yeniden kurduğu ve meşrulaştırdığı ortamlardır.(23)

3.3.1.Türkiye'de Televizyon Yayıncılığı

Türkiye'de ilk televizyon yayını İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 9 Temmuz 1952 günü yapılmıştır. 1. banttan 100 watt güçle yayın yapan İTÜ Tv vericisi Philips firmasından temin edilmiştir. İTÜ TV, TRT'nin yayın hayatına başlamasıyla birlikte seyredilme oranını kaybetmiş ve 1970'de kapatılmıştır (24).

Kapalı devre eğitim yayınlarını sürdüren TRT yönetim kurulu yayınlara başlama tarihi olarak 1 Ocak 1968'i uygun görmüştür. Fakat bu alandaki çalışmalar 31 Ocak 1968'de tamamlanmıştır. TRT'nin ilk televizyon yayını Ankara'nın Mithatpaşa Caddesi'ndeki binasının bodrum katında bulunan stüdyosundan 31

Ocak1968tarihinde siyah beyaz olarak saat 19.30'da gerçekleşmiştir(25).

TRT'nin ilk yayını yine bir ilki gerekleşiren spikeri Nuran Emren (Devres)'in tarihi cümleleri ile başlamıştır (26).

TRT'nin teknik yapısı renkli yayın vermek için yeterlidir. Fakat Almanya'dan ülkemize getirilen malzemelerle hazırlanan eğitim stüdyosundaki aksamalar sadece siyah beyaz yayına elverişli olduğundan yapılan ilk yayınlar siyah beyaz olarak izleyiciye sunulmuştur. Yayınlar haftada 3 gün Salı, Perşembe ve Cumartesi akşamları olmak üzere 3'er saat olarak başlanmıştır. Dönemin şartlarında televizyonun eğlence unsuru olmasından ziyade başta haber olmak üzere insanların eğitim ve kültürel çıtasını yükseltecek bir araç olması ön görülmüştür.

TRT ilk canlı spor yayını, 1971 yılında İzmir'de gerçekleşen Karşıyaka Spor Kulübü ile İstanbulspor arasında oynanan futbol müsabakasını naklen yayınlayarak gerçekleştirmiştir(27).

Türkiye'de 1989'da TRT 3'ün ve 1990'da TRT 4'ün yayın hayatına başlamasından sonra, 1990 yılında test yayını yapmaya başlayan Star1kanalıTürkiye'nin ilk özel televizyon kanalı olma özelliğini elde etmiştir.1992 yılında Star1'in kardeş kanalı Tele On, hemen sonrasında Show TV ve HBB kanalları yayın hayatlarına başlamışlardır. 1993'deShow TV'nin kardeş kanalı Cine 5ile birlikte Kanal D ekranlardaki yerini alırken, 1994 yılı içerisinde Tele On üzerinden yayın yapmaya başlayan Türkiye'nin ilk video müzik kanalı Kral TV açılmıştır. Yine Atv'de aynı yıl yayın hayatına giriş yapmıştır(28).

Günümüzde Ulusal Karasal Televizyon 24 adet, Bölgesel Karasal Televizyon 11 adet, Yerel Karasal Televizyon 161 adet, Uydu Televizyon 396 adet, Kablo

Televizyon Tek İl 39, Çok İl 123 adet televizyon kanalı yayınlarını sürdürmektedir (29).

3.4. Futbolun Gelişimine Televizyonun Etkisi

Futbol gösterisi, bir oyun ve eğlence olmaktan başka, birçok firmanın tanıtımlarını yapmaları için büyük kitlelere ulaştığı araçtır. Futbol yayınları sayesinde futbol kulüpleri ve televizyon kanalları önemli maddi kazançlar elde ederler. Televizyon ve televizyon kanalları ortaya çıkana kadar futbol, gazete ve daha sonrada radyo vasıtasıyla canlı tutulmaktaydı. Bu durumda önemli bir ticari durumdaki futbol değildi. Televizyonla birlikte, futbol öncelikle stadyumlardan evlerimize, daha sonrada şifreli yayınların başlaması ile birlikte kırıathanelere, kafelere içkili mekanlara taşındı.

Televizyonla birlikte kitlelerin tüketim bilincinin yayılması futbolda çok parlak olmayan yıldız sistemini milyarlık uluslararası düzeye erişmiş yıldızlık sistemine dönüştürülmüştür. Seyretmenin ödülü, izleyenlerin tüketim ürünlerine ödediği uçuk rakamlara yansımaktadır. Tüm profesyonel spor dalları gibi futbol da, kendisiyle ilişkili olmayan sektörlerinin ayağa kalmasına yardımcı olur. Futbol belirli ticari ve ekonomik aynı zamanda onu destekleyen ve onu besleyen siyasi, kültürel ve ideolojik amaçları gerçekleştirmeye yönelik teşkilatlı faaliyetler bütünüdür(30).

Günümüzde yılda üç milyardan fazla kişinin ilgi ile izlediği oyun olarak futbol dışı süreçlerin ortasında her zaman kendisine yer bulmaktadır. İhtiyacı olan ülke ve kişiler için yardım maçları düzenlenmekte, futbolculardan dünya barışı için elçiler seçilmekte, ülkeler arasında bulunan anlaşmazlıklar futbolla düzeltilmeye çalışılmaktadır.

Bu aralıksız ve her geçen gün derinlemesine bir hal alan etkileşimi sağlayan en önemli vasıta elbette ki televizyondur. Televizyon sayısının artmasıyla birlikte futbol insanların ulaşabildiği, seyredilen bir oyuna dönüşmüştür (31).

Televizyon yöneticilerinin futbola aşına olması ve futbolu ele almaya başlamaları 1950 ve sonrasını bulmuştur. Önceleri televizyondan, futbol ile alakalı gelişmeleri veya haberleri verme ekseninde küçük ölçeklerde yararlanılmıştır. Gün geçtikçe futbol ile birlikte televizyonunda aynı dönemler içerisinde fazlalaşması ve kitlelere ulaşması karşılıklı menfaat çerçevesinde olumlu bir beraberliğin gelişmesine neden olmuştur. Bu birliktelik sonrasında futbol, televizyona büyük ölçüde genişleme imkânı vermiştir. Almanya'nın şampiyon olduğu 1954 Dünya Kupası'nın televizyon ekranlarından canlı aktarılmasıyla beraber Almanya'daki televizyon rakamı 11 binden 85 binin üstüne çıkmıştır(32).

Futbolun kitlelere fazlasıyla ulaşması televizyon aygıtını hayatımıza iyiden iyiye sokarken, televizyon planlamalarının da futboldan etkileşim görmesine neden olmuştur. Televizyonun futbolu bir program çeşidine çevirmesi futbolun süresinin, faaliyetlerin şekil yapısıyla birlikte kurallarının bile televizyon yayıncılığının gücüyle değişecek bir düzeye gelmesi, bu etkilenmeyi tartışmaya değer kılmaktadır.

Günümüzde televizyonun, futbola endüstriyel gücünü veren ve bu oluşumu harekete geçiren en belirleyici kurum olduğunu belirten Arık'a göre, "Televizyonun etkisi olmazsa futbol, bu denli yaygınlık kazanamaz ve aynı zamanda medya sayesinde elde ettiği pek çok ticari kazanımdan da –sponsorluk geliri, yayın hakları, vs.- mahrum olur. Aynı şekilde televizyon da futbolsuz yapabilir belki ama futbolun seyredilme oranlarına ve dolayısıyla reklam girişine olan etkisi göz önünde

bulundurulduğunda, bu ekonomik gerçekliği medyanın görmezden gelmesi olanaklı değildir”. Futbol da benzer şekilde televizyona en çok gereksinim duyduğu şeyi, izler kitleyi vaat eden en ciddi kaynaktır(33).

3.5.Futbol’un Televizyondan Aktarılması

İletişim olanaklarının çokça fazla olduğu günümüzde televizyonla futbol arasında kuvvetli bir birlikteliğin gözlenebileceği alan elbette ki televizyonlarda yer alan futbol programlarıdır. Futbol ‘un belirli bir düzeyde kuralsızlıkları kendi içerisinde bulundurması, televizyonun futbolu kendine has metotlarına göre baştan bir kalıp içerisine koyup, yeniden planlanmasını mecburi kılmaktadır. Bir gerçeklik olan ve saniyesinde kendi özgü gerçekliklerini çıkarabilme gücüne hakim olan yeşil zemindeki futbolun televizyon için sil baştan kurgulanarak ekrana sürülmesi gerekmektedir. Futbol yeni adlarıyla Parklardaki (stadyum) izleyicilere has bir etkinlik olarak bırakılmamalıdır.

Zaman geçirme ve en önemli iletişim gereci olan televizyon ekrana taşıdığı her hangi bir format gibi, futbolu da kendine has yapısal aktarımına uyarlamıştır. Futbol muhtevası bağlamında tamda televizyonun aramış olduğu aktarım metotlarına uygundur. Suni ve gereksiz münakaşaların olabileceği konular ortaya çıkaran futbol, televizyonun bu durumuna yakışır bulunmaktadır. İnsanoğlunun boş zamanları değerlendirme vasıtası olarak kullandığı televizyon ve buna benzeyen hedeflere ulaşmayı amaçlayan futbol birbirlerini fazlasıyla yenilemektedir (34).

Televizyon; futbolu, üzerinde fazlasıyla durulabilecek bir gereç yapmaya gayret göstermektedir. Yazılı basın kuruluşlarının aynı formattaki faaliyetleri ne

kadar etkili olursa olsun hep ikinci bir konumda kalmaktadır. Çünkü gazetesindeki köşesinde değerlendirmelerde bulunan futbol yazarı ile televizyonda saatlerce süren futbol programlarında hararetli tartışmalar yaşayan meslektaşlarının hem ulaşabildiği izleyici sayısı hem de yarattığı etki bambaşkadır (35).

Kıvanç'a göre "Televizyon sahada olup biteni tam anlamıyla aktaramadığı için aktardığı kısmı kayırmaktadır. Televizyon ekranında yayınlanan futbol izleyenlere gol izletmek üzere yaratılmış bir mekanizmadır. Golün de ötesinde seyredenleri ekrana kilitleyecek unsurları ön plana çıkarmaktadır" (35).

TV'deki futbol programları vasıtasıyla futbolun televizyon ekranından aktarımı da programın çeşidine, yayınlandığı saate ve programda bulunan konuklara göre farklılıklar göstere bilmektedir.

Futbol yorumcusu Haşmet Babaoğlu'na göre; " içerisinde bulunduğumuz medyada izleyenler için müsabakanın son düdüğü futbol yorumcularının yazılarından veya ekranlardan yapacağı eleştirilerden sonra çalmaktadır" (36).

Konuları ve yorumları bakımından fazlasıyla geniş yapıya sahip olan futbol programının yorumcuları da toplumdaki farklılıkları ekran önüne taşıyabilecek değişik insan profillerinden olmak zorundadır. Programlar için hazırlanan dekorlardan, kıyafet seçimlerine kadar her unsur televizyon aktarım metotlarına uygun planlanmıştır. Bu planlamaların gerçekleştirilmesindeki temel amaç futbolun televizyon doğrularına göre yeniden üretimini devamlı hale getirmektir(35).

1985 de Brüksel'deki Heysel stadyumunun tribünlerinde 39 İtalyan izleyicinin hayatının son bulmasına neden olan Juventus-Liverpool Avrupa Kupası final maçı televizyon futbolunun en dramatik anlarının yaşandığı en önemli örneklerinden

birisidir. Televizyonlar canlı yayında birbirlerini ezen İtalyan ve İngiliz seyircilerin o çaresiz hallerini ekranlardan kesintisiz yayınlamıştır(37).

Authier, önemli iletişim firmalarının futbola girişini Olympique de Marseille'in yatırımcısı Robert Louis-Dreyfus'tan aktarırken;"paralı yayıncılığın futbol, sinema veya porno üçlüsünden en az ikisine dayandırılmasının elzem olduğunu belirtmiştir" (38).

Arık'ın da aktardığı gibi;"televizyon ve futbol, arkamızda bıraktığımız yüzyılda birbirini beslemek ve desteklemek zorunda olan bir yapıyla adeta “simbiyoz bağ” ile birbirlerine bağlanmıştır" (39).

Çupi'ye göre; "Futbol teknolojik baskılarla, insanoğlu ile topun kendi uyum ve ritimlerini kullandığı oyun olmaktan çıkmıştır. Stadyumlardaki tüm gelişmeler televizyon ve televizyon futbolu için yayınlanacak bir malzeme olmuştur. Maçı stadyumda izleyenler özetlerde yer almak için kameralara enteresan görüntüler verirken, oyuncular maç içerisinde yaşanan tartışmalı pozisyonu “akşam daha net göreceğiz” diyerek kendi ürettiği gerçekliğe yabancılaşmıştır" (40).

Görsel Medya'da yer alan futbol eksenli spor programları sayesinde, sistemi ekonomik, sosyal ve siyasi olarak doyurmakta, kitleleri pasif hale getirmekte, apolitikleştirmektedir (41).

Vassaf'a göre;hakim düzen, yığınları pasif hale getirmek için devamlı seyredilebilecek bir şeyler düzenlemiştir ve izleyenler dünden bugüne hep izleyici kalmıştır (42).

3.6. Türk Televizyonlarında Futbol Programları

Televizyon yeşil zeminde oynanan futbolu formatına uygun hale getirirken, oyunun gerçekte bulunmayan pek çok unsuru bu formata ekleyerek elde bulunan ürünün çekiciliğini arttırma gayreti içerisinde. Coşkulu spikerler, deneyimli yorumcular, istatistiksel dokümanlar, zamanın ve görüntünün maharetli eller sayesinde şekil değiştirmesi, üzücü ve keyiflikisimların da bütüne birleştirilmesiyle birlikte müsabakalaroyun alanındaki görüntüsünün çok dışında bir televizyon prodüksiyonunadönüşür. Televizyon, futbolu kendi isteği dışında etkilemekle kalmamakta, adeta yeniden yaratmaktadır (33).

Futbolun en gözde spor dalı olması nedeniyle yorumcu veya yazar sayısı oldukça fazladır.Sayıları oldukça fazla olan bu kişilerin en önemli kazançlarından biri de yorumcu veya yazarın elde etmiş olduğu sosyal statüdür (43).

1990 yılından itibaren Türkiye’de özel televizyonların kurulmasıyla çoğalan program çeşitleri içerisinde futbol programları da eklenmiştir. Yayıncı kuruluşlar dışında kalan kanallarda yer alan futbol programlarında genellikle maçların görüntüleri olmadan istisnalar dışında geneli erkek olan yorumcular futbolun içerisinde yer alan diğer bütün konuları işlemektedirler (22).

Türkiye’de özel televizyonlar izlenme oranları yüksek futbolu haddinden fazla kucaklamışlar ve futbolun her gün ve her an hayatımızın içerisinde olmasını sağlamışlardır. Futbolun televizyon ile sağladığı uyum sayesinde medyadaki bazı futbol adamlarının (bazı eski futbolcular-eski yöneticiler, bazı gazeteciler ve eski hakemler) kullandıkları “başarıya tapınma ve güçlüden yana olma” söyleminin kısa zamanda sahalarda kendine yer bulduğu görmüşlerdir (44).

Futbolculuk mazisi veya taraftarı olduğu büyük takımlara açıktan destek içerisinde olan yorumcular, adeta paralı çalışanı gibi hareket ettikleri kulüplerin seyircileri adına stüdyoda bulunan farklı takım temsilcileriyle büyük bir mücadele içerisinde girmektedir. Programlarda bahsi geçen müsabakada sonuca bakılmaksızın tuttuğu takımın haklı yanlarını ortaya koyma adına “sözel futbol müsabakasından” galip gelmek için mücadele etmektedir. Çoğu zaman yüksek sesli ve hararetili tartışmalar şeklinde devam eden bu mücadele, televizyon karşısındakilere neredeyse sözel bir şiddet olarak yansımaktadır (22).

Sayılarına baktığımızda oldukça fazla olan futbol programlarının yayın saatleri televizyon seyircisinin yoğun olarak ekran başında bulunduğu saatlerin dışına kaymıştır. Futbol programları maç görüntülerinin ücretsiz olduğu ve Trt ile Özel kanallarda ekrana geldiği 90’lı yıllarda, futbol programları da mücadelelerin hemen sonrasında en çok seyredilen yayın saatlerinde izleyici ile buluşmaktaydı. Fakat maçların yayın haklarının şifreli kanallara satışının gerçekleşmesinden sonra futbol programları altın saat diliminden çıkartılmış yerlerini diziler, sinema filmleri ve yarışmalar almıştır. Bugünlerde futbol programlarının çoğu prime-time saatlerin dışında kalan hatta gece yarısına yakın saatlerde başladığı ve bazı programların sabahın ilerleyen saatlerine kadar sürdüğü bilinmektedir. Çok olmamakla birlikte bazı futbol programları da hafta sonları gündüz yayın kuşağında izleyiciyle buluşmaktadır.

2000’li yıllarla birlikte Türkiye’de televizyon ekranlarını büyük ölçüde kaplayan futbol programları, özellikle Cumartesi, Pazar ve Pazartesi akşamlarında yayın sürelerinin neredeyse tamamını tıpkı spor gazete ve sayfalarının büyük çoğunluğunun futbola ayrılması gibi o haftanın futbol müsabakaları ile ülke ve dünya

futbolundaki diğerk gelişmelere ayırmaktadır. Ancak söz konusu programlarda, izlenme oranını arttırmaya yönelik yersiz, sporun ruhuyla bağdaşmayan tartışmaların yanı sıra ciddi nitelikte ve kamu yararı (publicbenefit) açısından çözülmesi elzem olan pek çok olumsuz unsura yer verildiğı görölmektedir (45).

Türkiye’de durum böyleyken İngiltere’de gerçekleştirilmiş olan bir bilimsel çalışmanın sonuçları da dikkat çekici olarak değeriendirilebilir. Bilimsel araştırmaya göre, İngiltere’de sadece hafta sonları ekranlardaki futbol programlarına ayrılan toplam süre 4 bin 275 dakikadır; bir diğerk deyişle hafta sonları televizyon ekranlarında hemen hemen 71 saat futbol yayını gerçekleştirilmektedir (22).

Yine, ünlü Fransız yönetmen Jean-Luc Godard da kitlelerin futbol yayınlarına olan ilgisi ile futbol yayınlarının kitleler üzerindeki etkisi üzerinde durarak, “İnsanları sokağı dökme istiyorsanız, televizyondan futbol yayınlarını kaldırın” şeklinde bir öneri getirmiştir (46).

Değişik formatlarda gerçekleştirilen futbol programları, kanal patronlarının ideolojik tercihi, konuları ele alma biçimlerine göre farklılıklar göstermektedir. Günlük yayın akışı içinde kıymetli bir yere sahip bu programlar değişik türlere dönüşse de, içerik her zaman televizyon futbolu olup defalarca izleyiciye aktarılmaktadır (47).

2017 yılı içerisinde tüm Türkiye’de izlenebilen ulusal televizyon kanallarında yayınlanan yaklaşık 30’dan fazla futbol programı saptanmıştır.

Televizyon dünyasında futbol programlarını, Futbol Merkezli Haber Programları, Yorum-Analiz Programları, Magazinsel Futbol Yorum Programları, Canlı Maç Yayını, Anlatımı ve Yorum Programları ile Futbol Bahis-İddaa

Programları olarak sınıflandırabiliriz.

3.6.1. Futbol Merkezli Haber Programları

Baskın spor dalı olarak sayılan futbol'un televizyonlarda yer alan spor haber bültenlerindeki üstünlüğü, farklı spor branşları açısından sadece branşlar için çok önemli şampiyonalarda veya başarının en üst düzeyi olan şampiyonluk gibi durumlarda farklılık göstermektedir. Başka bir deyişle diğer spor branşları genellikle bu başarılar sayesinde televizyon spor haberlerinde yer almaktadır (48).

Televizyonların çok önem verdiği haber kuşakları futboldaki söylemlerin bir kez daha üretilmesi adına gerekli şartları oluşturmayı başaran program çeşitlerinin önünde bulunmaktadır. Televizyon izleyicinin kitleselleşmesinin oluşturduğu zamanlardan biri haline gelen haber kuşaklarında futbolun ana unsur olduğu spor bültenlerine kısa süreli olsa her zaman yer vermiştir. Böylece futbol gün içerisinde her saat diliminin sonunda ekrandaki yerini almıştır. Ancak haber kuşaklarının sıkıntılı yanı süre bakımından çok kısa ve izleyicinin gözünden kaçabilecek düzeyde olmasıdır. Devamlı tekrar edilmek zorunda olan haberler gün içerisinde defalarca ekrana gelmektedir. Örnek olarak haber kanalı statüsünde yayıncılık gerçekleştiren NTV, AHABER, HABERTÜRK ve CNNTÜRK'de gün boyunca birçok kez futbolun ana unsur olduğu spor bültenlerini izleyici ile buluşturmaktadır. Yine son yıllarda kurulan NTVSPOR, TRTSPOR, ASPOR ve SPORTSTV gibi spor kanalları da gün boyunca futbol ağırlıklı spor haberleriyle futbol ve spor severlere hizmet vermektedirler.

SHOWTV, ATV, KANAL D, STARTV, Fox TV gibi önemli kanallar her gün ana haber bültenlerinin sonunda yine futbolun ana unsur olduğu spor bültenlerini

yayınlanmaktadırlar. Öte yandan zamanı itibari ile haber kuşağına denk gelen önemli bir futbol organizasyonu var ise spor bültenlerindeki standart yerinden kurtularak günün önemli olayı manşeti ile haber bültenindeki yerini almaktadır.

Klasik hale gelen bu yayın akışından farklı olarak; ülkemiz adına birlik ve beraberlik gerektiren ulusal müsabaka ya da yine ülkemizi Avrupa'da temsil eden takımlarımızın çok önemli karşılaşmaları öncesinde kanalların haber bültenleri stadyum önünde kurulmuş olan geçici stüdyolardan sunulmaktadır. Bu tür organizasyonların olduğu zamanlarda futbol, televizyonun ana üssü haline gelmektedir. Haber spikerleri taraftarı olduğu takımın renklerine uygun kravat, kaşkol gibi malzemeler takmayı kanalı adına ulusal bir görev addetmişlerdir(47).

Son yıllarda spor kanallarının açılmasıyla birlikte günün sonunda farklı başlangıç saatleri bulunan futbol merkezli haber programları ekranlardaki yerlerini almıştır. Trtspor'da Spor Artı, Ntvspor'da Spor Gecesi, Aspor'da Son Sayfa, Sports Tv'de de Gün Sonu programlarında ağırlıklı olarak futbol ile ilgili gelişmelere yer verilir.

3.6.2. Yorum-Analiz Programları

Futbol programların en önemlisi genelde canlı maç yayınlarının ardından gerçekleştirilen yorum ve analiz programlarıdır. Bu programlar yayın formatı itibari ile yoğunluğunu oynanan müsabakadaki oyunsal ve taktiksel eksiklikler, kazananın neleri doğru yaptığı mağlup olan takımın neleri eksik yaptığını ortaya çıkarmaya ve izleyenlere öğretici bilgiler vermeyi amaçlamaktadır.

Bu program formatına en uygun program uzun yıllardır ligin yayıncı kuruluşu olan BeinSports'da yayınlanan Maraton programıdır. Programda yayıncı kuruluş

hassasiyeti gösterilerek takımlara eşit mesafede kalabilmek ve olabildiğince tarafsız yayın yapmak benimsenmiştir. Yayıncı kuruluş olmanın avantajı ile maç içinde ve dışında yaşanan tüm olaylar enine ve boyuna görüntüler eşliğinde yorumlanmaktadır. Yine görüntüler eşliğinde takımların analizleri yorumcular tarafından yapılmakta oyuncuların performansları görüntüler eşliğinde değerlendirilmektedir.

Bu formata uygun bir diğer program ise yıllardır NTV ve NTVSPOR’ da yayınlanan %100 Futbol programıdır. Güntekin Onay ve Rıdvan Dilmen takımların göstermiş oldukları performansı müsabaka içerisindeki taktiksel değişimleri ve müsabakada yaşanan olayları yıllardır aynı ciddiyet ve tarafsızlık içerisinde analiz etmektedirler. % 100 Futbol programını Maraton programından ayıran tek özellik ise maç görüntüsünün her zaman olmamasıdır.

Yine TRTSPOR’da Stadyum programında Ersin Düzen karşılaşma öncesinde neler yaşandığını, maç sonunda yaşananları, izleyenlerden gelen e-postaları ve Twitter yorumlarını “tarafsızca” izleyiciye ulaştırmaktadır. Yine programda görüntüler eşliğinde yorumcuları Giray Bulak, Ali Gültiken ve Kaya Çilingiroğlu ile birlikte uzun uzun oynanan karşılaşmaları değerlendirmektedir.

BeinSports’da Şansal Büyüka yayıncı kuruluş olma hassasiyetiyle, TRTSPOR’da da Ersin Düzen hem devlet televizyonu olma hem de bir diğer yayıncı kuruluş olma hassasiyetiyle bütün takımlara eşit ve tarafsız davranmakta maçlarda yaşanan olayları yorumsuz izleyiciye aktarmaya çalışmaktadırlar.

TRTSPOR’da Teknik Analiz programında eski futbolculardan Ceyhun Eriş maçları değerlendirmekte, Ntvspor’da Emrah Kayalıoğlu futbol oynamamasına rağmen ilginç analizler, yorumlar ve değerlendirmeler yaptığı için yorumcu olarak

ekranlardaki yerini alabilmektedir.

Mehmet Demirkol futbol maçını stadyumda izledikten sonra yapacağı değerlendirmeleri ekrandan bir kez daha seyrederek düzeltebilmektedir.

Tanju Çolak'ın, Metin Tekin'in ve Rıdvan Dilmen'nin ekrandan müsabakaları takip ederek takımların ve oyuncuların performanslarını değerlendirmeleri, futbolun kendi gerçekliğine uymasa da televizyon futboluna uygun olarak gözükmektedir (47).

Yukarıda değindiğimiz programların dışında BeinSports'da Depar, Farklı Aç, Tutkumuz Futbol, Haftanın Öyküleri vb. programlar, Ntvspor'da 90+, Futbol Panorama, Trtspor'da Golcü, Futbol Denizi ve Aspor'da da Takım Oyunu, 90a ve Artı Futbol programı, yine Şampiyonlar Liginin ve UEFA Avrupa Liginin yayıncı kuruluşu olan TRT ve TİVİBU'da da yorum ve analizler hem görüntüler eşliğinde hem de istatistiksel bilgiler ışığında değerlendirilip belirli bir seviyede futbol konuşulmaktadır.

Sportoto Süper Lig Müsabakalarının dışında Yorum ve Analiz yapılan ender programlardan biride Trtspor'da yayınlanan ve TFF 1. Lig'in değerlendirilmesinin yapıldığı TFF 1. Lig Analiz programıdır. Bu programda da yayıncı kuruluş hassasiyeti gösterilerek tüm takımlara eşit mesafede olunmaya ve daha çok futbol konuşulmaya çalışılır.

3.6.3. Magazinsel Futbol Yorum Programları

Dünyanın en çok sevilen spor branşlarından birisi haline gelen futbol teorik olarak insanoğlunu rahatlatma, stresini alma, eğlenceli zaman geçirme olanakları sağlamaktadır. Fakat futbol, televizyon kanallarında yayınlanan futbol programlarının formatı yüzünden ekran karşısında olan izleyiciler için eğlenceden daha çok stres ve gerginlik oluşturan hareketlilik alanına dönmüştür.

Galeano, müsabakaların değerlendirildiği programları şöyle tarif etmiştir;

"Çimento abidede ortalığı titreten saatler sona erdiğinde, bu kez sıra yorumculara gelir. Eskiden yorumcuların maç yayını keserek futbolcuların neler yapmaları gerektiğini anlattıkları da olmuştur; ancak oyuncular o arada hata yapmakla meşgul oldukları için duymamışlardır. Tavuğun yumurtadan çıktığına karşı, yumurtanın tavuktan çıktığını iddia eden bu ideologların tarzı, yoğun bilgilerinin, saldırgan bir propagandayla lirik bir sevinç anlatımı arasında gidip gelişinden ibarettir" (49).

Türkiye'deki televizyon kanallarının bir çoğunda futbol programlarının içerisinde maç görüntüsü yer almamaktadır. Maçların canlı yayınlanmasının ardından sadece Spor Toto Süper Ligi'nin yayıncı kuruluşu Bein Sports ve TRT'de maç özetleri izleyiciye aktarılmaktadır.

Türkiye Futbol Federasyonu ve Kulüpler Birliği tarafından 2016 yılında yapılan naklen yayın ihalesinde Spor Toto Süper Lig ve TFF 1. Lig'in yayın haklarını beş yıllığına yıllık 500 milyon dolara alan Bein Sports, maçların özet görüntülerini de ücret karşılığında farklı kanallara pazarlama hakkını da satın almıştır.

Ülkemizde'de Bein Sports ve TRT dışında dört büyüklerin maçlarını Aspor ve

bazen de çok önemli karşılaşmaların özetlerini birkaç televizyon kanalı satın almakta, geriye kalan televizyon kuruluşları ise 3 dakikalık maç görüntülerinin ücretinin pahalılığı sebebiyle maç görüntülerini izleyicilere aktaramamakta, bunun yerine futbol programlarında yorumcuların olağan dışı söylemleriyle futbol severleri ekran karşısına çekmeye çalışmaktadır (22).

Futbol programları içerisinde en sıra dışı ve enteresan olanı elbette ki magazinsel futbol yorum programlarıdır. Bu programlar genel itibariyle sunucu ile birlikte dört ya da daha çok yorumcunun katılımıyla, benzerlerine göre izleyenleri futbolun gerçek ortamından daha çok uzaklaştırarak kendi içerisinde kurguladığı mekânına hapseden ve süresi itibari ile futbol programları içerisinde yayın saati en uzun olan program çeşididir. Çok fazla olmamakla birlikte zaman zaman önemli müsabakalardan özet görüntülere yer verilebilir fakat programın ana konusu yorumcular arasında tartışma ve kavga çıkartacak her şeydir. Futbolcular, Teknik Adamlar, Başkanlar, Yöneticiler Hakemler ve hataları, tartışma yaratacak en popüler malzemeler olduğu için programların vazgeçilmezidir. Her hafta bu tarzda konular masaya yatırılır hararetli tartışmalar, kavgalar yaşanır ancak program sonunda hiçbir çözüm bulunamadan gelecek hafta tekrar gündeme getirilmek üzere masadan kalkılır(47).

Mübalağa ve tartışma magazinsel futbol yorum programlarının vazgeçilmezidir. Bir şekilde yorumcular ekran önünde tartışmalı ve kavga etmelidir. Yorumcular genelde tarafı çok önceden bilinen her an kavga çıkarabilecek durumdaki eski futbolcular, eski hakemler ya da eski yöneticiler arasından seçilmektedir. Yorumcuların yayında kullandıkları dil keskin, kaba ve bazen de argo olmalıdır.

Öyleki yanlışlıkla da olsa küfür etmek, programın izlenirliği bakımından çok kıymetlidir.

Bu program türünün en vazgeçilmezleri eski futbol hakemleridir. Uluslararası müsabakalarda düdük çalan görsel ve yazılı basın tarafından eleştiri oklarını üzerlerine toplayan futbol hakemleri, 1990'lı yılların başından itibaren yeni televizyon kanallarının kurulmasıyla beraber sayısı gün geçtikçe fazlalaşan futbol programlarında önemli hakem kararlarını değerlendirmek üzere ekranlardaki yerlerini almışlardır (22).

Futbol müsabakalarının ardından hakem hatalarının tartışılması ilk kez pazar günleri yayınlanan Maraton programıyla başlamıştır. Şansal Büyüka'nın hazırlayıp sunduğu programda eski hakem-futbolcu Erman Toroğlu biten müsabakalarda oluşan hakem hatalarını değerlendirerek kendisinden sonra oluşacak bu tarz programların öncüsü olmuştur (50).

Türkiye'de hakem yorumculuğu denildiğinde akla ilk gelen isimler Erman Toroğlu ve Ahmet Çakar'dır. Programlarda yapmış oldukları sıra dışı yorumlar ile televizyon ekranlarında uzun süredir yer almaktadırlar. Yine Erman Toroğlu'nun Atv kanalında Hıncal Uluç ile beraber o hafta maçlarda yapılan hakem hatalarının konuşulduğu Kale Arkası programı yine futbol kurallarının izleyenlere televizyon aracılığıyla anlatıldığı bir ekran klasiği olmuştur. İlerleyen dönemlerde Eski MHK Başkanları Bülent Yavuz ve Mustafa Çulcu , yine eski hakemlerden Serdar Çakman, Selçuk Dereli, Cem Papila, İlhami Kaplan, Metin Tokat, Serdar Tatlı ve Bünyamin Gezer gibi isimler farklı televizyon kanallarında hakem kararlarını değerlendirmek üzere futbol programlarında yorumculuk yapmışlardır. Bununla da yetinilmemiş,

hakemliği bırakan Alman Markus Merk de Maraton programında hakem kararlarını değerlendirmiştir (22).

Eski hakemlerden hiđe geriye kalır yanları olmayan ve program formatına uygun olarak hareket eden eski futbolculardan Turgay řeren'nin Telegol programında “yok anasının ...” diye kűfretmesi kahkahalarla gečiřtirilecek sıradan bir sinirlilik anıdır. Gűkmen zdanak'ın saatlerce sűren yayının sonunda kendini kaybetmesi, eski hakem Ahmet akar'ın 6 Pas programında Fenerbahçe'nin İřpanya'nın Sevilla takımını elemesi durumunda bikini giyeceđini vaat etmesi, űnlű komedyen Yavuz Seçkin'in Fatih Terim olarak canlı yayına bađlanması, Fenerbahçeli eski kaptanlarından Ziya řengűl'űn Beřiktař'lı Adnan Aybaba'ya bađırıp hakaret etmeyi takımının onurunu kurtarmak için gűrev sayması ve farklı bir programda Galatasaraylı Rasim Ozan Kűtahyalı'nın haydaaaaaa diyerek bařladıđı tűm cűmleleri Fenerbahçe aleyhinde cűmlelerle bitirmesi verilebilecek en gűzel örneklerdir(47).

Magazinsel futbol yorum programları arasında en eski olanı Telegol'dűr. Yıllardır bűyűk kavgaların, kargařaların ve futbol dıřında bir çok konunun konuřulduđu program son olarak 360 Tv de Serhat Ulueren'nin sunumu eski futbolculardan Engin Verel, mit Karan, Adnan Aybaba'nın yorumculuđuyla devam etmiřti. Telegol programını hiç aratmayan bir bařka programda Beyaz Tv'de yayınlanan Beyaz Futbol ve Derin Futbol'dur. Programın sunuculuđuunu Ertem řener yorumculuklarını ise bu program tűrűnűn vazgeçilmez ismi eski hakemlerden Ahmet akar, eski futbolcular Sinan Engin ve Abdulkerim Durmaz ile her konuda fikir űreten gazeteci Rasim Ozan Kűtahyalıdır. Futbol dıřında programda her konu konuřulmaktadır. Gűn olur Beřiktařlı oyuncu Fernandes'e saldıran futbol terűristi

ekrandaki yerini alır, gün olur kötü bir maç yöneten hakem Fırat Aydınus'un evine muhabir gönderilip apartman aidatını yatırıp yatırmadığı merak edilir. Magazinsel Futbol Yorum programlarının vazgeçilmezi olan bardak fırlatmalar, yüksek sesle bağırımlar ve programı terk etmelerde her daim programda mevcuttur. Yine Tvem'de yayınlanan Serbest Vuruş programı da tartışmaları, kavgaları ve futbol dışı olayları nedeniyle bu tarz futbol programlarının başında yer almaktadır.

Şiddetli münakaşalar ve sıra dışı değerlendirmelerin konuşulduğu futbol programları ve bu programların yorumcuları, ara sıra çeşitli kişilerin veya grupların saldırısına da uğramışlardır. 2013 yılında Beyaz TV de yayınlanan Derin Futbol programının içerisinde, yorumcu Ümit Özat'ın Real Madrid-Galatasaray maçıyla ilgili yaptığı değerlendirmeler üzerine aşırı sinirlenen 35-40 kişilik bir taraftar grubu televizyon binasına saldırmış ve bir güvenlik görevlisini yaralamışlardır.

Beyaz Futbol programından önce Telegol'de yorumculuk yapan Ahmet Çakar'ın 2004 yılında yaptığı yorumlardan dolayı silahlı saldırıya uğraması da hafızalardaki yerini korumaktadır (22).

3.6.4. Canlı Maç Yayını, Anlatımı ve Yorum Programları

Televizyon ekranlarında yayınlanan bir diğer program formatı ise canlı maç yayınlarıdır. Bu programların TV programı kategorisine alınmasının gerekçesi; televizyonun yeşil sahalarda var edilen futbolu, kendine has yapısından kopararak televizyon gerçekliğine göre yeniden yapılandırarak program formatında yayınlamasıdır.

Futbol sahada kendine has kurallarıyla oynanmaktan çıkmış, stadyumlardan futbol ile alakası olmayan birçok enteresan karenin müsabaka sırasında izleyici ile

buluştuğu bir festivale dönmüştür. Attığı bir gol sonrasında ailesinin bulunduğu tribüne doğru koşan Alex de Souza'nın sevinen çocukları ve eşi, aile saadetleri unutulmadan ekranlar sayesinde milyonlarla paylaşılmaktadır. Müsabakayı televizyondan izleyenler için canlı anlatan Ercan Taner, görüntüsüyle olmasa da muhteşem yorumuyla bu eğlenceye renk katmaktadır(47).

Futbol izleyicisinin yoğun oluşu yabancı lig yayın haklarını elde edebilmek için kanalların zorlu bir yarışa girmesine neden olmuştur. Günümüzde kanallar yabancı lig maç yayın haklarını almak için çok önemli meblağlar gözden çıkarmaktadırlar. Yabancı bir ligin yayın hakkı sonraki yıl bir başka televizyon tarafından satın alınabilmektedir. Yayın haklarını transfer eden kanallar ligler başlamadan önce bolca reklam yapmakta, futbol izlemeyi seven seyirci kitlesi bu görsel şova davet edilmektedir(47).

Futbol müsabakalarının büyük getiriler oluşturmasıyla naklen yayınlanan müsabakalar önemli meblağlarla şifreli televizyon kanallarına transfer edilmiştir. Bu değişimler sonrasında Spor Toto Süper Lig yayınlarının dışında Avrupa'nın önemli liglerinin yayınları da şifreli kanallara kaptırılmıştır. İngiltere, İspanya, İtalya, Fransa gibi önemli ülkelerin ligleri ile birlikte Brezilya ligi BeinSports'da, Almanya ligi Eurosport'ta, Belçika ligi ise Ntvspor'da izleyiciyle buluşmaktadır. Yine UEFA'nın en önemli organizasyonları olan Şampiyonlar Ligi ile Avrupa Ligi karşılaşmaları da hem Tivibu hemde TRT1'den yayınlanarak futbol izleyicisi ile buluşturulmaktadır (51).

Son dönemlerde televizyon kanallarında yeni bir program türü daha gelişmiştir. Şifreli kanaldan yayınlanan Spor Toto Süper Lig karşılaşmaları şifresiz

kanallarda stüdyodan sunucu ve yorumcular eşliğinde canlı anlatımla aktarılmaktadır. Trtspor'da Dakika Skor programında Erdoğan Arıkan yorumcusu Tarık Üstün'le, Ntvspor'da yine Dakika Spor programında Nebil Evren yorumcusu Mert Aydın ile, Aspor'da Skorbord programında Serkan Korkmaz yorumcusu Erman Toroğluyla, 24 Tv'de de Haluk Yürekli yorumcuları Tanju Çolak, Gökhan Dinç ve Muhittin Boşat ile stüdyoda canlı yayında izleyenlere müsabakaları aktarmaya çalışmaktadırlar.

Bu program türünün en ilginç olanları ise kulüp televizyonlarında taraflı bir şekilde gerçekleştirilen canlı anlatım programlarıdır. GS TV'de yenilen bir golden sonra sunucuların neredeyse ağlayacak pozisyona kadar gelmesi, FB TV'de atılan bir gol'den sonra sevinçten havalara uçulması, BJK TV'de ise kaçan bir net gol pozisyonundan sonra yaşanan şaşkınlık ekranlara olabildiğince doğal aktarılmaktadır.

3.6.5. Futbol Bahis-İddaa Programları

İkibinli yılların başından itibaren televizyon ekranlarında yer almaya başlayan futbol program türlerinden birisi de İddaa programlarıdır. Genel itibari ile İddaa listesinde bulunan karşılaşmaların oranları ve takımların son durumları program formatını oluşturmaktadır. Bu programlarda amaç izleyici kitlesi yoğun olan futbolun ekonomik getirisinden yararlanmak isteyen izleyici kitlesini ekran karşısında tutabilmektir.

Bu program türünün ilk örneği değişik kanallarda yayınlanan İddialı Yorum programıdır. Programı futbol analizcileri arasında olan Dr. Gürkan Kubilay sunmaktadır. İzleyenlere futbol üzerinden ekonomik bir girdi sağlamayı amaçlayan program, formatına uygun olan ekonomist ve futbol yorumcu kimliğiyle tanıdığımız

Deniz Gökçe'yi ve Avrupa liglerinin uzman ismi olarak tanımlanan Oğan Tarhan'ı da yorumcu koltuğuna oturtmaktadır (47).

Günümüzde ise İddia programlarının en popüler olanı TV8'de ekranlara gelen Bay Tahmin programıdır. Program içeriği, metodu ve yayın formatı çerçevesinde oldukça iddialıdır. Programda yorumcu Murat Özarı ilgiyi üzerine toplayabilmek için bağırarak konuşmaktadır.

Yine BeinSports'da ve kulüp takımlarımızın sahibi olduğu televizyon kanallarında da bu tarz programlar yer almaktadır.

4. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama aracına ve verilerin çözümlemesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

4.1 Araştırmanın Modeli

Öncelikle araştırmanın temellendirilmesi ve belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için çalışmayla ilgili literatür taraması yapılmıştır. ‘Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Profesyonel Futbolcuların Yaş, Eğitim, Yaşadığı yer, Medeni Hal, Hangi Ligde Oynuyor, Kaç yıldır profesyonel futbol oynuyor, Aylık gelir, Futbola ilk kez nerede başladınız, Futbola başlamanızdaki en önemli faktör hangisidir, Ailenizde Futbol ile ilgilenen var mı, Futbolu hangi mevkide oynuyorsunuz, Günlük ortalama ne kadar TV izlersiniz, Televizyonda en çok hangi programlara ilgi duyarsınız gibi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlere göre aralarındaki ilişki çeşitli istatistiksel işlemler ile değerlendirilmiştir.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırma 2016-2017 futbol sezonunda Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı 6 Süper Lig, 8 1. Lig, 8 2. Lig ve 8 3. Lig takımı olmak üzere 30 kulüpte forma giyen 602 profesyonel futbolcuya uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye Profesyonel Futbol kulüplerinde oynayan futbolculardan oluşmaktadır. Futbol kulüplerine toplam 875 adet anket dağıtılmış, geriye dönen ve hatasız olan 602 adet anket ise değerlendirmeye alınmıştır.

4.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Veri toplama aracının yapı geçerliliği uzman görüşü ile belirlenmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri de dikkate alınarak anket, çalışmanın amacına uygun hale getirilmiştir. Anketin birinci bölümünü oluşturan “Demografik Bilgiler” araştırmacı tarafından oluşturulmuş, anket formunun ikinci bölümünü oluşturan ve 21 maddeden oluşan ‘Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından Etkilenme Düzeyleri leği’ alışması yine araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anketteki bağımlı değişkenleri ölçmek üzere 5’li likert leği kullanılmıştır. Sorulara katılma derecesi; “Hiçbir Zaman, Bazen, Ara Sıra, Sıklıkla, Her Zaman” şeklinde olmuştur. Değer aralıkları, olumludan olumsuz’a doğru; “Her Zaman”(5), “Sıklıkla”(4), “Ara Sıra”(3), “Bazen”(2), “Hiçbir Zaman” ise (1)şeklinde derecelendirilmiştir.

4.4. Verilerin zmlenmesi

Anketin uygulanması sonucunda elde edilen veriler SPSS 22.0paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ölçeğe verilen cevapların güvenirliliğinin tespit edilebilmesi için Elazığspor ve Elaziz Belediyespor’daki 48 futbolcuya uygulanmış ve 45 sorudan 34 soru dikkate alınarak cronbach’ alpha testi uygulanmış ve $\alpha=0,918$ olarak tespit edilmiştir. Ankette yer alan demografik bilgiler ve spor kulübü yöneticilerinin, eğitim durumları ve yeterliliklerini belirlemeye ilişkin sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri tablolar halinde sunulmuş ve tablolara ait yorumlamalar verilmiştir. Verilere uygun analiz yöntemi olarak gruplar arası karşılaştırmalar için varyans analizi, gruplar arasındaki farklılığı tespit etmek için

Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Ayrıca medeni durumlarına göre Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerini ise bağımsız t testi ile karşılaştırması yapılmıştır.

5. BULGULAR

Tablo 1.Katılımcıların Yaş Gruplarına, Eğitim Durumlarına ve Yaşam Yerlerine Göre Dağılımları Tablosu

YAŞ	N	Yüzde
16-20 Yaş	81	13,5
21-25 Yaş	257	42,7
26-30 Yaş	222	36,9
31-35 Yaş	38	6,3
36 ve üzeri	4	0,7
Toplam	602	100,0
EĞİTİM DURUMU	N	Yüzde
İlköğretim	23	3,8
Lise	319	53,0
Üniversite	260	43,2
Lisansüstü	0	0
Toplam	602	100,0
YAŞADIĞI YER	N	Yüzde
Büyükşehir	374	62,1
Şehir	164	27,2
İlçe	57	9,5
Belde	2	0,3
Köy	5	0,8
Toplam	602	100,0

Tablo 1 de Futbolcuların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde %42,7 ile 21-25 yaş aralığında ve %0,7 ile de 36 yaş ve üzerinde olduğu görülürken, katılımcıların eğitim durumları bakımından incelendiğinde ise %53 ile Lise, %3,8 ile de İlköğretimin olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %43,2 si üniversite mezunu

olmasına rağmen hiçbirisi Lisansüstü cevabını vermemiştir. Yine Futbolcuları yaşadıkları yer bakımından incelediğimizde ise en yüksek yaşam yeri olarak %62,1 ile Büyükşehir’de yaşadığı, %0,3’ü ise belde’de yaşadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo2.Katılımcıların Medeni Hallerine, Bulundukları Liglere ve Profesyonellik Sürelerine Göre Dağılımları Tablosu.

MEDENİ DURUM	N	Yüzde
Evli	180	29,9
Bekar	422	70,1
Toplam	602	100,0
OYNANAN LİG	N	Yüzde
Süper Lig	130	21,6
1. Lig	150	24,9
2. Lig	164	27,2
3. Lig	158	26,2
Toplam	602	100,0
PROFESYONELLİK SÜRESİ	N	Yüzde
1-5 Yıl	234	38,9
6-10 Yıl	279	46,3
11 Yıl ve daha çok	89	14,8
Toplam	602	100,0

Tablo 2 de Futbolcuların medeni durumları incelendiğinde %70,1’nin bekar, %29,9’nun evli olduğu görülürken, Oynadıkları Ligin kategorisine göre verilen cevaplarda ise %27,2’nin 2. Ligde, %24,9’nun 1. Ligde, %21,6’nın ise Süperlig’de oynadığı görülmüştür. Yine sporcuların Profesyonellik Süresi incelendiğinde

ise %46,3'nün 6-10 yıl arası, %38,9'nun 1-5 yıl arası, %14,8'nin ise 11 yıl ve daha çok oynadıkları görülmüştür.

Tablo3.Aylık Gelir Durumlarına, Futbola Başlangıç Yerlerine ve Futbola Başlamalarında Etkin Olan Faktörlerine Göre Dağılımları Tablosu.

AYLIK GELİR DURUMU	N	Yüzde
1.000-10.000 TL	313	52,0
10.001-20.000 TL	125	20,8
20.001-30.000 TL	79	13,1
30.001-40.000 TL	33	5,5
40.000 TL vedahaçok	52	8,6
Toplam	602	100,0
FUTBOLA BAŞLANGIÇ YERİ	N	Yüzde
Okulda	118	19,6
SporKulüplerinde	237	39,4
Mahallede	238	39,5
Üniversitede	5	0,8
Diğer	4	0,7
Toplam	602	100,0
FUTBOLA BAŞLAMADA		
ETKİN FAKTÖRLER	N	Yüzde
Aile	280	46,5
Akrabalar	94	15,6
Arkadaşlarım	149	24,8
BedenEğitimiÖğretmeni	51	8,5
TV, GazeteveyaRadyo	28	4,7
Toplam	602	100,0

Tablo 3’de Futbolcuların aylık gelir durumu dağılımı incelendiğinde %52’sinin 1.000-10.000 TL arası, %8,6’sının ise 40.000 TL ve daha çok olduğu görülürken, katılımcıların futbola başlangıç yeri sorusuna verdikleri cevaplarda ise %39,5’nin mahallede, %39,4’nün spor kulübünde, %0,8 ile de üniversite cevabı en düşük başlangıç yeri olarak belirtilmiştir. Futbola başlamada etkin olan faktörlere baktığımızda ise %46,5 ile Aile birinci sırayı alırken %4,7’si ise Tv, Gazete ve Radyodan etkilendiklerini beyan etmişlerdir.

Tablo4. Ailesinde Kendisinden Başka Futbolcu Olup Olmadığı Durumlarına, Oynadıkları Mevkilerine, Televizyon İzleme Durumlarına ve Televizyonda En Çok İlgı Duyulan Program Türlerine Göre Dağılımları Tablosu.

AİLEDE FUTBOL OYNAMA DURUMU		
	N	Yüzde
Babam	223	37,0
Kardeşim	155	25,7
Akraba Çevresi	148	24,6
Diğer	76	12,6
Toplam	602	100,0
OYNANAN MEVKİ		
	N	Yüzde
Defans	173	28,7
Orta Saha	215	35,7
Forvet	148	24,6
Kaleci	66	11,0
Toplam	602	100,0
TV İZLEME SIKLIĞI		
	N	Yüzde
Hiç İzlemiyor	36	6,0
Düzenli 1-2 Saat	263	43,7
Fırsat Buldukça 1-2 Saat	253	42,0
Diğer	50	8,3
Toplam	602	100,0
TV'DE İLGİ DUYULAN PROGRAMLAR		
	N	Yüzde
Haber	112	18,6
Spor	332	55,1
Magazin	76	12,6
Spor Magazin	51	8,5
Müzik ve Eğlence	31	5,1
Toplam	602	100,0

Tablo 4 de Ankete katılan Futbolcuların Ailesinde Kendisinden Başka Futbolcu Olup Olmadığı sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında %37'si baba, %12,6'sının diğer cevabını verdikleri görülürken, Katılımcıların Oynadıkları Mevkilerine göre incelediğimizde ise %35,7'sinin Orta Saha da görev yaptığı

belirlenirken %11'nin ise kaleci olduğu saptanmıştır. Yine Futbolcuların Televizyon İzleme Durumlarına bakıldığı zaman %43,7'si Her Gün 1-2 saat izlerim, %6'sı ise Hiç İzlemem dediği görülmüştür. Ankete katılan sporcuların Televizyonda En Çok İlgi Duyulan Program sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında %55,1'i Spor programları derken, %5,1'i ise Müzik ve Eğlence programlarını izledikleri görülmüştür.

Tablo 5. Futbolcuların eğitim durumları ile futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA) karşılaştırması Tablosu

		K.T	S.d	K.O	F	P	Anlamlılık
ANKET1	Gruplar arası	13,333	2	6,667	6,959	,001	1-3
	Gruplar içi	573,863	599	,958			1-4
	Toplam	587,196	601				2-3
							2-4
ANKET6	Gruplar arası	15,277	2	7,639	4,342	,013	1-3
	Gruplar içi	1053,728	599	1,759			1-4
	Toplam	1069,005	601				2-1
ANKET7	Gruplar arası	13,594	2	6,797	6,028	,003	1-3
	Gruplar içi	675,449	599	1,128			1-4
	Toplam	689,043	601				
ANKET12	Gruplar arası	8,059	2	4,029	3,185	,042	2-3
	Gruplar içi	757,842	599	1,265			
	Toplam	765,900	601				

Araştırmaya katılan futbolcuların eğitim durumlarına göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında üniversite eğitimi almış futbolcuların ilköğretim ve lise eğitimi almış futbolculara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Futbol programlarında bireyin kendisinin veya oynadığı kulübün olumlu veya olumsuz yönden eleştirilmesi eğitim seviyesi yüksek olan futbolcuları daha çok etkilediği tespit edilmiştir.

Tablo6.Futbolcuların Yaşları ile futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu

		K.T	S.D	K.O	F	P	Anlamlılık
ANKET1	Gruplar arası	10,5	4	2,643	2,737	,028	1 ile 2, 3,4
	Gruplar içi	576,6	597	,966			2 ile 3,4
	Toplam	587,1	601				3-4
ANKET2	Gruplar arası	34,8	4	8,711	6,377	,000	1-3
	Gruplar içi	815,5	597	1,366			2-3
	Toplam	850,3	601				
ANKET9	Gruplar arası	26,5	4	6,640	4,691	,001	1-3
	Gruplar içi	845,1	597	1,416			3-4
	Toplam	871,6	601				
ANKET12	Gruplar arası	21,9	4	5,479	4,396	,002	2-3
	Gruplar içi	743,9	597	1,246			2-4
	Toplam	765,9	601				
ANKET13	Gruplar arası	26,4	4	6,604	4,571	,001	1-3
	Gruplar içi	862,4	597	1,445			1-4
	Toplam	888,9	601				
ANKET16	Gruplar arası	53,9	4	13,481	8,312	,000	1 ile 3,4
	Gruplar içi	968,2	597	1,622			2-4
	Toplam	1022,1	601				
ANKET18	Gruplar arası	28,6	4	7,173	4,412	,002	3-4
	Gruplar içi	970,5	597	1,626			
	Toplam	999,2	601				
ANKET19	Gruplar arası	54,0	4	13,501	7,588	,000	1 ile 3,4
	Gruplar içi	1062,2	597	1,779			2-4
	Toplam	1116,2	601				
ANKET20	Gruplar arası	57,9	4	14,489	8,276	,000	1 ile 3,4
	Gruplar içi	1045,1	597	1,751			2-4
	Toplam	1103,1	601				3-4

Araştırmaya katılan futbolcuların yaşlarına göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında 16-20 ve 21-25 yaş aralığındaki futbolcuların programlardan etkilenme düzeyleri diğer yaş kategorilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Futbol programlarında bireyin kendisinin veya oynadığı kulübün olumlu veya olumsuz yönden eleştirilmesi yaşı düşük futbolcuları daha çok etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca kulüplerin uygulamış oldukları transfer politikalarının yorumcular tarafından eleştirmeleri de genç sporcuları daha yüksek oranda etkilediği görülmüştür.

Tablo 7.Futbolcuların Yaşadıkları Yerlere göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu

		K.T	S.D	K.O	F	P	Anlamlılık
ANKET2	Gruplar Arası	35,318	4	8,829	6,467	,000	1-2
	Gruplar içi	815,076	597	1,365			2-3
	Toplam	850,394	601				
ANKET7	Gruplar Arası	16,764	4	4,191	3,722	,005	1-2
	Gruplar içi	672,279	597	1,126			1-3
	Toplam	689,043	601				
ANKET9	Gruplar Arası	64,888	4	16,222	12,004	,000	1-2
	Gruplar içi	806,775	597	1,351			1-3
	Toplam	871,663	601				3-1
ANKET14	Gruplar Arası	17,715	4	4,429	3,804	,005	1-3
	Gruplar içi	693,902	596	1,164			2-3
	Toplam	711,617	600				
ANKET15	Gruplar Arası	60,215	4	15,054	8,448	,000	1-2
	Gruplar içi	1063,759	597	1,782			1-3
	Toplam	1123,973	601				
ANKET16	Gruplar Arası	44,883	4	11,221	6,854	,000	1-2
	Gruplar içi	977,304	597	1,637			1-3
	Toplam	1022,186	601				
ANKET18	Gruplar Arası	78,358	4	19,589	12,699	,000	1-2
	Gruplar içi	920,906	597	1,543			1-3
	Toplam	999,264	601				
ANKET19	Gruplar Arası	78,623	4	19,656	11,309	,000	1-2
	Gruplar içi	1037,591	597	1,738			1-3
	Toplam	1116,214	601				3-2
ANKET20	Gruplar Arası	53,807	4	13,452	7,653	,000	3-2
	Gruplar içi	1049,298	597	1,758			3-4
	Toplam	1103,105	601				1 ile 2,3

Araştırmaya katılan futbolcuların yaşadıkları yerlere göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında Büyükşehir ve şehirlerde yaşayan profesyonel futbolcuların kırsal kesimde yaşayan futbolculara nazaran etkilenme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Özellikle süper lig ve 1. Lig takımlarının büyükşehir ve şehirlerde olması futbolcuların etkilenme düzeyini arttırmaktadır. Futbol programlarında özellikle süper lig takım futbolcularının gündeme getirilmesi de etkileme düzeyini arttırmaktadır.

Tablo 8.Futbolcuların Oynadıkları Lig Kategorisine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu

		K.T	S.D	K.O	F	P	Anlamlılık
ANKET1	Gruplar Arası	20,642	3	6,881	7,263	,000	1 ile 2,3,4
	Gruplar içi	566,554	598	,947			
	Toplam	587,196	601				
ANKET2	Gruplar Arası	19,096	3	6,365	4,579	,004	1-2
	Gruplar içi	831,298	598	1,390			2-3
	Toplam	850,394	601				
ANKET3	Gruplar Arası	20,707	3	6,902	8,702	,000	1-3
	Gruplar içi	474,336	598	,793			1-4
	Toplam	495,043	601				
ANKET4	Gruplar Arası	14,903	3	4,968	4,279	,005	1-2
	Gruplar içi	694,201	598	1,161			2-3
	Toplam	709,105	601				2-4
ANKET6	Gruplar Arası	62,336	3	20,779	12,343	,000	1 ile 2,3,4
	Gruplar içi	1006,669	598	1,683			
	Toplam	1069,005	601				
ANKET7	Gruplar Arası	19,381	3	6,460	5,769	,001	1-2
	Gruplar içi	669,662	598	1,120			2-3
	Toplam	689,043	601				2-4
ANKET8	Gruplar Arası	90,415	3	30,138	16,967	,000	1 ile 2,3,4
	Gruplar içi	1062,218	598	1,776			
	Toplam	1152,633	601				
ANKET10	Gruplar Arası	31,032	3	10,344	6,187	,000	1-2
	Gruplar içi	999,845	598	1,672			1-3
	Toplam	1030,877	601				
ANKET11	Gruplar Arası	25,320	3	8,440	7,521	,000	1 ile 2,3,4
	Gruplar içi	671,073	598	1,122			
	Toplam	696,394	601				

ANKET12	Gruplar Arası	79,913	3	26,638	23,221	,000	1 ile 2,3,4
	Gruplar içi	685,987	598	1,147			2-3
	Toplam	765,900	601				2-4
ANKET13	Gruplar Arası	28,268	3	9,423	6,547	,000	1-3
	Gruplar içi	860,637	598	1,439			1-4
	Toplam	888,905	601				
ANKET14	Gruplar Arası	14,748	3	4,916	4,211	,006	1-2
	Gruplar içi	696,870	597	1,167			1-3
	Toplam	711,617	600				
ANKET15	Gruplar Arası	48,440	3	16,147	8,978	,000	1-3
	Gruplar içi	1075,533	598	1,799			1-4
	Toplam	1123,973	601				
ANKET16	Gruplar Arası	69,685	3	23,228	14,583	,000	1 ile 2,3,4
	Gruplar içi	952,501	598	1,593			
	Toplam	1022,186	601				
ANKET17	Gruplar Arası	19,195	3	6,398	5,504	,001	1-3
	Gruplar içi	695,124	598	1,162			1-4
	Toplam	714,319	601				
ANKET18	Gruplar Arası	55,896	3	18,632	11,811	,000	1-3
	Gruplar içi	943,368	598	1,578			1-4
	Toplam	999,264	601				
ANKET19	Gruplar Arası	41,765	3	13,922	7,748	,000	1-3
	Gruplar içi	1074,449	598	1,797			1-4
	Toplam	1116,214	601				
ANKET21	Gruplar Arası	34,241	3	11,414	4,915	,002	1 ile 2,3,4
	Gruplar içi	1388,790	598	2,322			
	Toplam	1423,032	601				

Araştırmaya katılan futbolcuların oynadıkları ligin kategorisine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında

süper ligde oynayan profesyonel futbolcuların etkilene düzeyleri genelde PTT 1. Ligde oynayan futbolculara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni futbol programlarında yorum yapanların etkisi ile taraftar kitlelerinin olumlu veya olumsuz açıdan etkilendikleri belirlenmiştir ayrıca süper ligde oynayan futbolcuların diğerkategorilerde oynayan futbolculara oranlan spor geçmişı olmayan yorumcuları daha yüksek oranda eleştirdikleri ve futbolu bıraktıktan sonrada yorumcu olmak istediklerini beyan etmişlerdir.

Tablo 9.Futbolcuların Gelir Durumlarına, Futbola Başlangıç Yerlerine ve Futbola Başlamada Etkin Faktörlerine Göre Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerinin Karşılaştırılması Tablosu

GELİR DURUMU	N	X	SS	F	P
1.000-10.000 TL	313	3,33	0,58		
10.001-20.000 TL	125	3,29	0,60		
20.001-30.000 TL	79	3,29	0,33	2,052	0,086
30.001-40.000 TL	33	3,29	0,50		
40.000 TL vedahaçok	52	3,54	0,71		
Toplam	602	3,33	0,57		
FUTBOLA BAŞLANGIÇ YERİ	N	X	SS	F	P
Okulda	118	3,43	0,61		
SporKulüplerinde	237	3,38	0,53		
Mahallede	238	3,24	0,57	5,166	0,001
Üniversitede	5	3,49	0,48		
Diğerk	4	2,50	0,34		
Toplam	602	3,33	0,57		
FUTBOLA BAŞLAMADA ETKİN FAKTÖRLER	N	X	SS	F	P

Aile	280	3,34	0,53		
Akrabalar	94	3,41	0,53		
Arkadaşlarım	149	3,20	0,64	3,273	0,110
BedenEğitimiÖğretmeni	51	3,48	0,61		
TV, GazeteveyaRadyo	28	3,39	0,44		
Toplam	602	3,33	0,57		

Tablo 9 da Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri gelir durumlarına göre karşılaştırılmış ve $p=0,086$ ($p<0,05$) olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri gelir durumlarına göre farklılık göstermemektedir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlangıç yerlerine göre karşılaştırılmış ve $p=0,001$ ($p<0,05$) olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlangıç yerlerine göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi yer ya da yerlerden kaynaklandığını tespit edebilmek için gruplara ikişerli olarak t Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlamada etkin faktörlere göre karşılaştırılmış ve $p=0,110$ ($p>0,05$) olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlamada etkin faktörlere göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 10.Futbolcuların profesyonellik sürelerine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi (ANOVA)karşılaştırması Tablosu

		K.T	S.D	K.O	F	P	Anlamlılık
ANKET1	Gruplar Arası	8,786	2	4,393	4,550	,011	1-2
	Gruplar içi	578,410	599	,966			
	Toplam	587,196	601				
ANKET2	Gruplar Arası	17,710	2	8,855	6,370	,002	1-3
	Gruplar içi	832,683	599	1,390			
	Toplam	850,394	601				
ANKET6	Gruplar Arası	19,601	2	9,800	5,594	,004	1-2
	Gruplar içi	1049,404	599	1,752			
	Toplam	1069,005	601				
ANKET13	Gruplar Arası	14,938	2	7,469	5,119	,006	1-2
	Gruplar içi	873,967	599	1,459			1-3
	Toplam	888,905	601				
ANKET16	Gruplar Arası	21,793	2	10,896	6,524	,002	1-3
	Gruplar içi	1000,393	599	1,670			2-3
	Toplam	1022,186	601				
ANKET18	Gruplar Arası	18,101	2	9,051	5,525	,004	1-3
	Gruplar içi	981,163	599	1,638			2-3
	Toplam	999,264	601				
ANKET19	Gruplar Arası	17,784	2	8,892	4,849	,008	1-3
	Gruplar içi	1098,430	599	1,834			2-3
	Toplam	1116,214	601				
ANKET20	Gruplar Arası	40,286	2	20,143	11,352	,000	1-3
	Gruplar içi	1062,819	599	1,774			2-3
	Toplam	1103,105	601				
ANKET21	Gruplar Arası	29,705	2	14,853	6,385	,002	1-3
	Gruplar içi	1393,326	599	2,326			2-3
	Toplam	1423,032	601				

Araştırmaya katılan futbolcuların profesyonellik sürelerine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında profesyonel futbol oynama süreleri 1-5 yıl arasında olan sporcular 11 ve üstü olan sporculara oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan 6-10 yıl arası sporcu geçmişine sahip futbolcular 11 ve üstü futbolculara göre futbol programlarından daha çok etkilendikleri görülmüştür. 11 ve üstü profesyonellik yaşına sahip bireylerin spor geçmişi olmayan yorumcuları daha yüksek oranda eleştirdikleri ve futbolu bıraktıktan sonrada yorumcu olmak istediklerini beyan etmişlerdir.

Tablo 11.Futbolcuların Ailede Futbol Oynama Durumlarına, Oynadıkları Mevkilere, TV İzleme Sıklıklarına ve TV’de ilgi duydukları programlara Göre Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerinin Karşılaştırılması Tablosu

AİLEDE FUTBOL					
OYNAMA DURUMU	N	X	SS	F	P
Babam	223	3,32	0,56		
Kardeşim	155	3,32	0,56		
AkrabaÇevresi	148	3,42	0,59	1,998	0,113
Diğer	76	3,23	0,55		
Toplam	602	3,33	0,57		
OYNANAN MEVKİ	N	X	SS	F	P
Defans	173	3,29	0,56		
OrtaSaha	215	3,36	0,59		
Forvet	148	3,43	0,55	4,599	0,003
Kaleci	66	3,13	0,47		
Toplam	602	3,33	0,57		
TV İZLEME SIKLIĞI	N	X	SS	F	P
Hiç İzlemiyor	36	3,59	0,70		
Düzenli 1-2 Saat	263	3,40	0,57		
FırsatBuldukça 1-2 Saat	253	3,30	0,51	13,628	0,001
Diğer	50	2,92	0,51		
Toplam	602	3,33	0,57		
TV’DE İLGİ DUYULAN PROGRAMLAR	N	X	SS	F	P
Haber	112	3,31	0,66		
Spor	332	3,34	0,53		
Magazin	76	3,33	0,62	0,207	0,935
SporMagazin	51	3,36	0,52		
MüzikveEğlence	31	3,26	0,54		
Toplam	602	3,33	0,57		

Tablo 11 de Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri ailede futbol oynama durumlarına göre karşılaştırılmış ve $p=0,113(p>0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri ailede futbol oynama durumlarına göre farklılık göstermemektedir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri oynadıkları mevkilere göre karşılaştırılmış ve $p=0,003 (p<0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri oynadıkları mevkilere göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi mevki ya da mevkilerden kaynaklandığını tespit edebilmek için gruplara ikişerli olarak t Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 12’de sunulmuştur. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV izleme sıklıklarına göre karşılaştırılmış ve $p=0,001(p<0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV izleme sıklıklarına göre farklılık göstermektedir. Farklılığın grup ya da gruplardan kaynaklandığını tespit edebilmek için gruplara ikişerli olarak t Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 12’de sunulmuştur. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV’de ilgi duydukları programlara göre karşılaştırılmış ve $p=0,935 (p>0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV’de ilgi duydukları programlara göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 12.Futbolcuların Medeni Durumlarına göre Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerinin t testi ile karşılaştırma Tablosu

	Levene Test		Bağımsız Örnekler için T Testi						
	F	P	t	S.D	P. (2-Yönlü)	O.S	S.H	95% Güven Aralığı	
ANKET2	4,241	,040	-1,740	598	,082	-,18497	,10629	-,39372	,02378
			-1,790	355,051	,074	-,18497	,10333	-,38819	,01826
ANKET3	5,073	,025	,446	598	,656	,03616	,08115	-,12322	,19553
			,462	362,377	,644	,03616	,07821	-,11764	,18996
ANKET4	9,141	,003	1,154	598	,249	,11196	,09700	-,07854	,30246
			1,213	373,739	,226	,11196	,09228	-,06949	,29341
ANKET8	5,084	,025	-,073	598	,942	-,00911	,12404	-,25271	,23450
			-,076	359,060	,940	-,00911	,12001	-,24512	,22691
ANKET21	,156	,693	-2,986	598	,003	-,40830	,13675	-,67688	-,13973
			-2,992	334,487	,003	-,40830	,13646	-,67674	-,13987

Çalışmaya katılan “futbolcuların medeni durumlarına göre futbol programlarından etkilenme düzeyleri arasında ilişki vardır” Hipotezi incelendiğinde soru 2-3-4-8 ve 21 inci sorular anlamlı çıkmıştır. Evli sporcuların futbol programlarının olumlu etkisinin olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında görsel iletişim araçlarının gençleri olumlu yönlendirdiğini belirtmişlerdir. Diğer yandan futbol yorumcularının futbol geçmişlerinin olmaması özellikle evli ve tecrübeli sporcuların daha eleştirisel bir açıdan baktıkları tespit edilmiştir.

6. TARTIŞMA SONUÇ

Seyir sporları içerisinde futbol, günümüzde çok büyük bir kitleye hitap etmektedir ve onları peşinden sürüklemektedir(52).

Günümüz koşullarında futbol, televizyonun sağlamış olduğu teknik koşullar ve onun dramatize ederek uygun bir söylem çerçevesine oturtması ile aktarılmaktadır. Kuşkusuz futbolu bu dönüşüm sürecine zorlayan etmen, televizyonun kullanabileceği bütün içerikleri televizüel biçimlere dönüştürerek kendi gerçekliği olarak sunmasıdır.

Bizde yapacağımız bu çalışmada Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından etkilenme düzeylerinin belirlenmesi ve geçmişten günümüze, hem futbolun televizyona hem de televizyonun futbola etkisini ölçmeyi amaçlamaktayız.

Tablo 1 de Futbolcuların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde %42,7 ile 21-25 yaş aralığında ve %0,7 ile de 36 yaş ve üzerinde olduğu görülürken, katılımcıların eğitim durumları bakımından incelendiğinde ise %53 ile Lise, %3,8 ile de İlköğretimin olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %43,2 si üniversite mezunu olmasına rağmen hiçbiri Lisansüstü cevabını vermemiştir. Yine Futbolcuları yaşadıkları yer bakımından incelediğimizde ise en yüksek yaşam yeri olarak %62,1 ile Büyükşehir’de yaşadığı, %0,3’ü ise belde ’de yaşadıklarını beyan ettikleri tespit edilmiştir. Demografik bilgiler ışığında katılımcıların %42,7’sinin 21-25 yaş aralığında olduğu, katılımcıların yarısından fazlasının Lise mezunu olduğu görülmektedir. Futbolcuların %43,2’sinin üniversite mezunu olmasına rağmen hiç birinin Lisansüstü mezunu olmayışı eğitim alanında üniversite mezunu olmanın yeterli olacağı yada lisansüstü eğitime zaman ayıramayacağından kaynaklanabilir.

Doğan ve arkadaşlarının 2001 yılındaki profesyonel futbolcuların basında kendi ve takımları hakkında yazılan yazı ve yorumlarla ilgili düşünceleri çalışmasında üniversite okuyan profesyonel futbolcuların oranı % 21 olarak çıkmış ve buda çalışmamızla aynı doğrultuda olmadığı tespit edilmiştir (53).

Tablo 2 de Futbolcuların medeni durumları incelendiğinde %70,1'nin bekar, %29,9'nun evli olduğu görülürken, Oynadıkları Ligin kategorisine göre verilen cevaplarda ise %27,2'nin 2. Ligde, %24,9'nun 1. Ligde, %21,6'nın ise Süper Lig'de oynadığı görülmüştür. Yine sporcuların Profesyonellik Süresi incelendiğinde ise %46,3'nün 6-10 yıl arası, %38,9'nun 1-5 yıl arası, %14,8'nin ise 11 yıl ve daha çok oynadıkları belirlenmiştir.

Tablo 3'de Futbolcuların aylık gelir durumu dağılımı incelendiğinde %52'sinin 1.000-10.000 TL arası, %8,6'sının ise 40.000 TL ve daha çok olduğu görülmüştür. Futbolcuların gelir durumları göz önüne alındığında yarıdan fazla katılımcının 1.000-10.000 TL arası aylık geliri olduğu belirlenmiştir. Lig seviyesinin artmasıyla birlikte aylık gelirin arttığı görülmüştür. Bunun sebebi olarak da ligler arası gelir, sponsorluk ve yayın haklarından kaynaklanan ekonomik gerekçeler söylenebilir. Katılımcıların futbola başlangıç yeri sorusuna verdikleri cevaplarda ise %39,5'nin mahallede, %39,4'nün spor kulübünde, %0,8 ile de üniversite cevabı en düşük başlangıç yeri olarak belirtilmiştir. Mahallede ve Spor Kulüplerinde futbola başlamanın fazla olduğu görülürken, Üniversitede futbola başlayanların sayısının az olmasının sebebi ise 18.19.20'li yaşların futbola başlamak için geç bir yaş olmasından kaynaklanıyor olabilir. Futbola başlamada etkin olan faktörlere baktığımızda ise %46,5 ile Aile birinci sırayı alırken katılımcıların %4,7'si

ise Tv,Gazete ve Radyodan etkilendiklerini beyan etmişlerdir.Futbola başlamada etkin faktör olarak Aile birinci sırada yer almıştır. Futbol günümüzde bazı kesimlerdeki bireylerin özel ilgi alanı olmaktan ziyade tüm toplumu kapsayan ve uluslar arası boyutları ile hemen hemen herkesin ilgisini çeken bir olgu haline gelmiştir. Tüm bunların yanında sosyo ekonomik açıdan yetersiz olan ailelerin çocuklarını futbola yönlendirmesinde, futbolun artan popularitesi ve bir maddi kazanç kapısı olarak görmesinden kaynaklı olduğu söylenebilir.Ertan Kılıçgil'in 2003 te yapmış olduğu çalışmasında da ailelerin çocuklarını futbola yönlendirmelerindeki ana sebebin maddi kazanç olduğunu tespit etmiş ve buda çalışmamızla aynı doğrultudadır (54).

Tablo 4 de Ankete katılan Futbolcuların Ailesinde Kendisinden Başka Futbolcu Olup Olmadığı sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında %37'si baba, %12,6'sının diğer cevabını verdikleri görülmüştür. Ailede başka futbolcu var mı sorusunda Baba seçeneğinin ön planda olmasının sebebi babanın rol model olmasından kaynaklanabilir. Katılımcıların Oynadıkları Mevkilerine göre incelediğimizde ise %35,7'sinin Orta Saha da görev yaptığı belirlenirken %11'nin ise kaleci olduğu saptanmıştır. Yine Futbolcuların Televizyon İzleme Durumlarına bakıldığı zaman %43,7'si Her Gün 1-2 saat izlerim, %6'sı ise Hiç İzlemem dediği görülmüştür. Ankete katılan sporcuların Televizyonda En Çok İlgi Duyulan Program sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında %55,1'i Spor programları derken, %5,1'i ise Müzik ve Eğlence programlarını izledikleri görülmüştür. Futbolcuların %43,7'si Her Gün 1-2 saat televizyon izlerken, izlenen program türü bakımından %55,1' iSpor programlarını izledikleri tespit edilmiştir. Bunun sebebi ise kendileri, rakipleri

ve meslekleri icabı olduğu söylenebilir. Futbolun yaygınlaşmasında kitle iletişim araçlarının etkisi asla gözardı edilmeyecek bir olgudur. Medya ve futbol birbirinden etkilenen ve faydalanan iki ayrı olaylar zinciridir. Futbola olan ilgi diğer spor branşlarıyla kıyaslanmayacak kadar evrenseldir. Futbol medyanın etkisiyle yaşamın bir parçası olmuştur. Anketimize katılan bireylerin büyük bir çoğunluğunun günde en az 1-2 saat tv izlemesi ve yine büyük bir oranının da spor programlarını izlemesi futbola ilgi duyan bireylerin sporla ilgili tüm haber ve yorumlardan haberdar olmak istemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Gündoğdu ve arkadaşlarının 2011 de yapmış oldukları amatör futbolcuların futbola yönelmelerinde medyanın rolü adlı çalışmalarında da benzer sonuçlar bulunmuştur (55).

Tablo 5 de Araştırmaya katılan futbolcuların eğitim durumlarına göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında üniversite eğitimi almış futbolcuların ilköğretim ve lise eğitimi almış futbolculara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Futbol programlarında bireyin kendisinin veya oynadığı kulübün olumlu veya olumsuz yönden eleştirilmesi eğitim seviyesi yüksek olan futbolcuları daha çok etkilediği tespit edilmiştir.

Tablo 6 da Araştırmaya katılan futbolcuların yaşlarına göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında 16-20 ve 21-25 yaş aralığındaki futbolcuların programlardan etkilenme düzeyleri diğer yaş kategorilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Futbol programlarında bireyin kendisinin veya oynadığı kulübün olumlu veya olumsuz yönden eleştirilmesi yaşı düşük futbolcuları daha çok etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca kulüplerin uygulamış oldukları transfer politikalarının yorumcular tarafından

eleştirmeleri de genç sporcuları daha yüksek oranda etkilediği görülmüştür.

Ünsal B. ve arkadaşlarının 2013'te yapmış oldukları çalışmalarında da medyanın sporcular üzerinde olumsuz etkileri olduğu görülmüş ve buda çalışmamızla paralellik göstermektedir (56).

Tablo 7 de Araştırmaya katılan futbolcuların yaşadıkları yerlere göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında Büyükşehir ve şehirlerde yaşayan profesyonel futbolcuların kırsal kesimde yaşayan futbolculara nazaran etkilenme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Özellikle süper lig ve 1. Lig takımlarının büyükşehir ve şehirlerde olması futbolcuların etkilenme düzeyini arttırmaktadır. Futbol programlarında özellikle süper lig takım futbolcularının gündeme getirilmesi de etkileme düzeyini arttırmaktadır.

Tablo 8 de Araştırmaya katılan futbolcuların oynadıkları ligin kategorisine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında süper ligde oynayan profesyonel futbolcuların etkilenme düzeyleri genelde 1. Lig'de oynayan futbolculara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni futbol programlarında yorum yapanların etkisi ile taraftar kitlelerinin olumlu veya olumsuz açıdan etkilendikleri belirlenmiştir ayrıca süper ligde oynayan futbolcuların diğer kategorilerde oynayan futbolculara oranlan spor geçmişi olmayan yorumcuları daha yüksek oranda eleştirdikleri ve futbolu bıraktıktan sonrada yorumcu olmak istediklerini beyan etmişlerdir.

Döşyılmaz'a göre ülkemizde medyanın yaklaşık olarak % 50 sini spor programları veya spor olayları oluşturmaktadır (57).

Spor medyası sporu tüm insanlara yaymakta ve yapılan bir müsabaka veya bir

olay bazen aynı anda bazen de ertesi gün önemine göre her yerde haber veya görüntü olarak ulaşabilmektedir. Bilindiği gibi ülkemizde profesyonel futbol Süperlig, 1. lig, 2. lig ve 3. lig olarak dört kategoride oynanmaktadır. Çalışmamızda Süperlig ve 1. Lig futbolcularının medya programlarından daha çok etkilendiği düşünülmektedir.

Tablo 9 da Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri gelir durumlarına göre karşılaştırılmış ve $p=0,086$ ($p<0,05$) olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri gelir durumlarına göre farklılık göstermemektedir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlangıç yerlerine göre karşılaştırılmış ve $p=0,001$ ($p<0,05$) olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlangıç yerlerine göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi yer ya da yerlerden kaynaklandığını tespit edebilmek için gruplara ikişerli olarak t Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 10'da sunulmuştur. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlamada etkin faktörlere göre karşılaştırılmış ve $p=0,110$ ($p>0,05$) olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri futbola başlamada etkin faktörlere göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 10 da Araştırmaya katılan futbolcuların profesyonellik sürelerine göre futbol programlarından etkilenme düzeylerinin Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında profesyonel futbol oynama süreleri 1-5 yıl arasında olan sporcular 11 ve üstü olan sporculara oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan 6-10 yıl arası sporcu geçmişine sahip futbolcular 11 ve üstü futbolculara göre futbol programlarından daha çok etkilendikleri görülmüştür. 11 ve üstü profesyonellik yaşına sahip bireylerin spor geçmişi olmayan yorumcuları daha yüksek oranda

eleştirdikleri ve futbolu bıraktıktan sonrada yorumcu olmak istediklerini beyan etmişlerdir.

Tablo 11 de Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri ailede futbol oynama durumlarına göre karşılaştırılmış ve $p=0,113(p>0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri ailede futbol oynama durumlarına göre farklılık göstermemektedir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri oynadıkları mevkilere göre karşılaştırılmış ve $p=0,003 (p<0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri oynadıkları mevkilere göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi mevki ya da mevkilerden kaynaklandığını tespit edebilmek için gruplara ikişerli olarak t Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 12’de sunulmuştur. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV izleme sıklıklarına göre karşılaştırılmış ve $p=0,001(p<0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV izleme sıklıklarına göre farklılık göstermektedir. Farklılığın grup ya da gruplardan kaynaklandığını tespit edebilmek için gruplara ikişerli olarak t Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 12’de sunulmuştur. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV’de ilgi duydukları programlara göre karşılaştırılmış ve $p=0,935 (p>0,05)$ olarak tespit edilmiştir. Futbolcuların futbol programlarından etkilenme düzeyleri TV’de ilgi duydukları programlara göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 12 de Çalışmaya katılan “futbolcuların medeni durumlarına göre futbol programlarından etkilenme düzeyleri arasında ilişki vardır” Hipotezi incelendiğinde soru 2-3-4-8 ve 21 inci sorular anlamlı çıkmıştır. Evli sporcuların futbol

programlarının olumlu etkisinin olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında görsel iletişim araçlarının gençleri olumlu yönlendirdiğini belirtmişlerdir. Diğer yandan futbol yorumcularının futbol geçmişlerinin olmaması özellikle evli ve tecrübeli sporcuların daha eleştirisel bir açıdan baktıkları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak çalışmamıza katılan Profesyonel Futbolculardan genç olarak nitelendirdiğimiz 16-20 yaş grubunun Futbol Programlarından daha çok etkilendiği, Lig seviyesi arttıkça etkilenme düzeyinin yükseldiği, ligin kategorisi yükseldikçe medyanın yaptığı eleştirisel programlardan daha çok etkilendikleri görülmüştür.

Öneriler

1. TV zaman içerisinde iletişim işlevinin dışında eğlence ve boş zamanların değerlendirildiği bir araç haline gelmesinden dolayı geniş kitlelerin bir seyir zevki haline gelmiştir. Bundan dolayı yapılacak futbol programlarının sporcuların kişilik haklarını ihlal edilmemesiyle beraber daha seviyeli bir düzeyde olması bireyi motive açısından daha üst seviyelere çekebileceği ve beraberinde ülke sporunun kalkınma noktasında daha başarılı olabileceği söylenebilir.
2. Yazılı ve görsel medyada sadece müsabaka görüntüleri ve haberleri verilmesi yerine sporcuların mesleki eğitimine katkıda bulunacak farklı eğitici konular işlenmesi profesyonel futbolcuların seviyelerinin daha da yükselmesini sağlayabilir.
3. Radyo Televizyon üst kurulunun futbol programları üzerindeki denetimi arttırması ile yapılacak programlardaki haksız eleştirilerin düzeyinin

azalmasına ve dolayısıyla taraftar ve sporcu açısından şiddete eğilimlerinin azalmasına sebebiyet verebilir.

4. Özellikle futbol ‘un içerisinde gelmeyen yorumcuların yaptıkları eleştirilerde tutarsız ve yanlı yorumlarda bulunması futbolcu ve kulüpleri başta olmak üzere taraftar kitlesini ve kamuoyunu fazlasıyla etkilemektedir. Bu yüzden yorumcuların yapacakları yorumlarda tarafsız ve objektif olmaları futbolcuların daha sağlıklı bir ruh haliyle mücadele etmelerine sebebiyet verebilir.
5. Programlarda izleyici kitlesi göz önünde bulundurularak kullanılacak ifadelerdeki dil ve üsluba dikkat edilmesi taraftar kitlesinin de aynı hassasiyeti göstermesine neden olabilir.

KAYNAKLAR

1. D.P.T.,Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Beden Eğitimi, Spor Ve İstanbul Olimpiyatları.
2. Cerrahoğlu, N.,“Futbolun Ekonomisi Avrupa’da Da Amerikanlaşıyor”, Tam Saha Dergisi, Nisan 2005; S:30-31.
3. Genç, D. A.,Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi, Beşiktaş Örneği, Bağırhan Yayınevi, Ankara 1999;S.83-84.
4. <http://zeynaldemir.8m.com/page1f.htm/15.07.2016>
5. Yıldırım İ. ‘ Tepük Futbol Mudur?:Xı. Yüzyıl Türk Spor Faaliyetlerinden “ Tepük” Oyunun Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma” Bed. Eğt. Spor Bilimleri Dergisi Cilt 2 Sayı 1 1997; S. 54-62.
6. Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, Türk Futbol Tarihi (1904-1991), Cilt1.Haziran, 1992;S.7-18.
7. Özmen H.,Futbol, HoliganizmVe Medya,İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.
8. Üçışık H. F.,Sporda Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, Ötüken Neşriyat,Yayın No: 451, İstanbul, 1999;S.40.
9. Akşar, T.,Endüstriyel Futbol, Literatür Yayınları, İstanbul, 2005.
10. <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/126-mete-ikiz/247-futbolun-tairhsel-gelisimi.html/09.04.2010>.
11. Tercüman Gazetesi,“Spor Ansiklopedisi”: Futbol, İstanbul, 1981;S.65-67.
12. Durmuş A.G.,Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi, Beşiktaş Örneği, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999;S.83-84.
13. https://tr.wikipedia.org/wiki/FIFA_%C3%BCyesi_futbol_federasyonlar%C4%B1_listesi/06.03.2017
14. İnal, N. A. : Futbol’da Eğitim Öğretim, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
15. Urartu, Ü. : Futbol Teknik Taktik Kondisyon, 4. Baskı, İnkılap Kitapevi Yayın Sanayi Ve Tic A.Ş, İstanbul, 1994.

16. Atabeyoğlu C.;Tercüman Spor Ansiklopedisi- Cilt: 1; - Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi; Dağlaroğlu, Rüştü - F.Bahçe Tarihi1453-1991
17. https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_futbol/27.11.2016
18. https://tr.wikipedia.org/wiki/Fuat_H%C3%BCsn%C3%BC_Kayacan/02.02.2017
19. Koloğlu, O. “Medeni Kanunun Yurtdışında Yankıları” Cilt: 2, Sayı: 4-5, Yıl: 1994; Ss:77.
20. Aziz, A.(Radyo Ve Televizyona Giriş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.1981; S.12-14.
21. <http://www.ilimdunyasi.com/onemli-tarihi-buluslar/televizyonun-bulunusu/?imode/19.12.2016>
22. Özsoy S. Futbolun Sözel Hali: Televizyon Programları Global Media Journal: Tr Edition 5 (9) 2014.
23. Althusser, L. İdeoloji Ve Devletin İdeolojik Aygıtları,İstanbul: İthaki. 2010; S.169.
24. https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_televizyon/19.12.2016.
25. <https://tr.wikipedia.org/wiki/TRT/13.01.2017>.
26. https://tr.wikipedia.org/wiki/Nuran_Devres/13.01.2017.
27. <http://trt.uzerine.com/index.jsp?objid=3849/13.01.2017>.
28. http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_radyo_ve_televizyonun_ge%C3%A7mi%C5%9Fi/13.01.2017.
29. <https://www.rtuk.gov.tr/kablolu-yayın-lisans-islemleri/3752/2010/kablo-yayın-lisans-olan-kuruluslar-listesi-rd-ve-tv-olarak.html/26.02.2017>.
30. Erdoğan, İ. Ve Alemdar, K. Popüler Kültür Ve İletişim. Ankara: Erk. 2005.
31. Hamil,A.Wholenewballgame? İçinde: S. Hamil,&J. Michie, &C.Oughton(Eds.). Business Of Football. Edinburgandlondon: Mainstream1999:23.Tomlison A. Thesup: EssayIn Theculturalanalysis Of Sport. LeisureandPopular Culture. Aldershot: Ashgate Arena. (1999). Holland P. Thetelevisionhandbook. London– New York: Routledge(1997)
32. Klose, A. Televizyon Futbolu. Futbol Ve Kültürü. İçinde:R. Horak&W. Reiter&T. Bora (Eds.). İstanbul: İletişim.(2001).

33. Arık M.B. Medya Çağında Futbol Ve Televizyon Arasındaki Kaçınılmaz İlişki, Top Ekranda. İstanbul: Salyangoz 2004; S. 270-282-352.
34. Şeker, M. & Gölçü, A. Futbolun Televizyonda Yeniden Üretimi. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 2008; S. 26: 115-134.
35. Kıvanç, Ü. *Kesin Ofsayt: Televizyon Futbol Ve Futbol Medyası*. İstanbul: İletişim Yayınları. 2001; (32)-89-95.
36. Babaoğlu H. Maç 90 Dakikadan Sonra Başlar. İçinde: B. Tut (Der.). Top Bir Dünyadır. İstanbul: Yapı Kredi (2002).
37. Galeano, E. Gölgede Ve Güneşte Futbol (Çev: E. Önalp & M. N. Kutlu). İstanbul: Can (1998).
38. Authier C. Futbol A.Ş. (Çev: Ali Berktaş). İstanbul: Kitap. 2002; S. 26.
39. Arık, M.B. Futbol Ve Televizyon Bağı: Simbiyoz Beslenme. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 2008; (26): 197-222.
40. Çupı, İ. Futbolun Ölümü. İstanbul: İletişim (2002).
41. Şahin, M. Spor Ve Ahlakı. İstanbul: Evrensel (1998).
42. Vassaf, G. Cennetin Dibi. İstanbul: Ayrıntı (1996).
43. Donuk B. & Şenduran F.S. *Futbolun Anatomisi*. İstanbul: Ötüken 2006; S. 55.
44. Talimciler, A. Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Spor. İstanbul: Bağlam Yayıncılık. 2010; S. 175.
45. Coşkun S. Türkiye'deki Futbol İçerikli Spor Programlarının Rehber İlkeler Kapsamında Ortak Denetim Açısından Değerlendirilmesi.
46. Çetin, Spor İletişimi Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık 2014; (18)
47. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi* Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Sayı 26 Kış- Bahar 2008.
48. Kazaz, M. Televizyon Spor Haberleri. İstanbul: NKM Yayınları. 2007; S. 355.
49. Galeano E. Gölgede Ve Güneşte Futbol (Çev: E. Önalp & M. N. Kutlu). İstanbul: Can. 1995; S. 24.
50. Serim, Ö. *Türk Televizyon Tarihi 1952-2006*. İstanbul: Epsilon Yayınları. 2007; S. 282.

51. <http://www.goal.com/tr/news/2556/editoryal/2015/07/22/13798382/20152016-sezonunda-hangi-lig-hangi-kanalda/17.04.2017>
52. Cengiz Arslan Ve Ark. Amator Ve Profesyonel Futbolcuların Seyircilerden Etkilenme Faktorlerinin Araştırılması.
53. Doğan, M. Ve Ark.Profesyonel Futbolcuların Basında Kendi Ve Takımları Hakkında Yazılan Yazı Ve Yorumlarla İlgili Düşünceleri
54. Kılıçgil E., Ailelerin Çocuklarını Yaz Futbol Okullarına Gönderme Nedenleri, Beklentileri Ve Sosyo Ekonomik Durumları. Spormetre Cilt: 1, Sayı: 1, Doi: 10.1501/Sporm_0000000001 Ankara.(2003).
55. Gündoğdu C.,Karataş Ö., Nacar E., Malatyadaki Amatör Futbolcuların Futbola Yönelmelerinde Medyanın Etkisi İle İlgili Görüşleri, E-JournalOf New World Sciences Academy, Volume:6, Number: 1, ISSN: 1308-7312 Elazığ(2011).
56. Ünsal B.,Ramazanoğlu F., Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Olumsuz Etkisi, Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, Makale No:4, Ankara (2013).
57. Döşyılmaz E.,Ülkemiz Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Etkileri Ve Sonuçları, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (1998).

EKLER

Sevgili Futbolcu Arkadaşım;

Bilimsel bir araştırma konusu için hazırlanan bu ankette ‘**Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından Etkilenme Düzeylerini**’ belirlemek ve değerlendirmek amaçlanmıştır.

Zamanınızı ayırarak katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Eyyup YILDIRIM

Araştırmacı

Burak APAYDIN

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1- Yaşınız (Yıl)

() 16- 20 () 21- 25 () 26 – 30 () 31- 35 () 36 ve Üstü

2- Eğitim seviyeniz

() İlköğretim () Lise () Üniversite () Lisansüstü

3-Yaşadığınız yer?

() Büyükşehir () Şehir () İlçe () Belde () Köy

4-Medeni Haliniz?

() Evli () Bekar

5-Hangi Ligde Oynuyorsunuz?

() Süper Lig () 1. Lig () 2. Lig () 3. Lig

6-Kaç yıldır profesyonel futbol oynuyorsunuz?

☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 11 ve Üstü

7-Aylık geliriniz?

☐ 1.000-10.000 TL ☐ 10.001-20.000 TL ☐ 20.0001-30.000 TL ☐ 30.0001-40.000 TL ☐ 40.000TL ve Üstü

8-Futbola ilk kez nerede başladınız?

☐ Okulda ☐ Spor Kulübünde ☐ Mahallede ☐ Üniversitede ☐ Diğer
(belirtiniz).....

9-Futbola başlamanızdaki en önemli faktör hangisidir?

☐ Ailem ☐ Akrabalarım ☐ Arkadaşlarım
☐ Beden Eğitimi Öğretmenim ☐ Televizyon,Gazete,Radyo

10-Ailenizde Futbol ile ilgilenen var mı?

☐ Babam ☐ Kardeşim ☐ Akraba Çevresi ☐ Diğer
(belirtiniz).....

11-Futbolu hangi mevkide oynuyorsunuz?

☐ Defans ☐ Orta Saha ☐ Forvet ☐ Kaleci

12-Günlük ortalama ne kadar TV izlersiniz?

☐ Hiç izlemem ☐ Düzenli 1-2 saat ☐ Fırsat buldukça 1-2 saat ☐ Diğer
(belirtiniz).....

13-Televizyonda en çok hangi programlara ilgi duyarsınız?

☐ Haber programları ☐ Spor programları ☐ Magazin programları(☐ Spor magazin programları ☐ Müzik eğlence programları(☐ Yerli ve yabancı filmler

BÖLÜM I.

Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Futbol Programlarından Etkilenme Düzeyleri Ölçeği		Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Bazen	Hiçbir zaman
		5	4	3	2	1
1	Televizyondaki futbol programlarını izlerim.					
2	Futbol programlarının futbol eğitimi yönünden insanlar üzerinde olumlu etkisi vardır.					
3	Görsel iletişim araçları futbola yeterince önem verir.					
4	Medyanın gençleri futbola yönlendirmede önemli rolü vardır.					
5	Futbolun toplum tarafından sevilmesinde futbol programlarının etkisi vardır.					
6	Kendi kulüp yöneticilerimizin katıldığı futbol programlarını izlerim.					
7	Futbol programlarındaki yorumcuların bilgi düzeyleri yeterlidir.					
8	Futbol programlarında yorum yapanların futbol geçmişinin olmaması beni olumsuz etkiler.					
9	Futbol programlarında yapılan tartışmalar seviyeliidir.					
10	Yerel ve ulusal medyadaki futbol programlarına davetli olarak katılmak isterim.					
11	Futbol programlarında yapılan bazı yorumlar taraftarları şiddete yöneltir.					
12	Futbol programlarında şahsım ve takımım hakkında yapılan					

	olumlu yorumlar beni mutlu eder.					
13	Futbol programlarında yapılan yorumlar performansımı olumlu yönde etkiler.					
14	Futbol programlarında oyuncular için yapılan yorumlar yöneticilerin transfer politikalarını etkiler.					
15	Futbol programlarında ailem hakkında yapılan yorumlar beni etkiler.					
16	Futbol programlarında takımım hakkında yapılan yorumlar beni etkiler.					
17	Futbol programlarında futboldışına çok çıkılıyor.					
18	Futbol programlarında yapılan yorumlar takım içi huzuru bozar.					
19	Futbol programlarında yapılan olumsuz yorumlar maça konsantre olmamızı olumsuz etkiler.					
20	Futbol programlarında şahsıma yapılan olumsuz yorumlar beni olumsuz etkiler.					
21	Futbolu bıraktıktan sonra programlarda yorumculuk yapmak isterim.					